

Vlaams
Parlement

vergadering **C293**
zittingsjaar 2020-2021

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën, Begroting en
Justitie

van 25 mei 2021

*(Wegens de coronamaatregelen werd deze vergadering via videoconferentie
georganiseerd.)*

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Stijn De Roo aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management, over de strategische voorraden van mondklappers in het licht van de coronapandemie – 3166 (2020-2021)	5
VRAAG OM UITLEG van Sam Van Rooy aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management, over het poetsvrouwincident naar aanleiding van een uitzending van De Ideale Wereld – 3192 (2020-2021)	6
VRAAG OM UITLEG van Jeremie Vaneeckhout aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management, over de cyberaanval van 4 mei 2021 op overheidswebsites – 3241 (2020-2021)	
VRAAG OM UITLEG van Stijn De Roo aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management, over de cyberaanval van 4 mei 2021 op Belnet en de impact ervan op Vlaanderen – 3243 (2020-2021)	
VRAAG OM UITLEG van Wim Verheyden aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management, over de bescherming van de IT-infrastructuur van Vlaamse overheidsinstellingen naar aanleiding van de cyberaanval op Belnet op 4 mei 2021 – 3285 (2020-2021)	10
VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management, over het interfederaal screeningmechanisme voor buitenlandse investeringen – 3333 (2020-2021)	18
VRAAG OM UITLEG van Inez De Coninck aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management, over de ambitienota van de nieuwe Vlaamse bouwmeester – 3546 (2020-2021)	20
VRAAG OM UITLEG van Maaïke De Vreese aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management, over de vragen aan de Federale Regering naar aanleiding van de studie van de Nationale Bank van België over de economische impact van migratie – 3334 (2020-2021)	22
VRAAG OM UITLEG van Stijn De Roo aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over het rapport van de OESO over erfbelasting – 3444 (2020-2021)	
VRAAG OM UITLEG van Sarah Smeyers aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over de erfbelasting – 3497 (2020-2021)	24

VRAAG OM UITLEG van Maurits Vande Reyde aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over de zorgwekkende Vlaamse schuldpositie – 3545 (2020-2021)	32
VRAAG OM UITLEG van Maurits Vande Reyde aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over Vlaamse belastingen op mobiliteit – 3550 (2020-2021)	42

VRAAG OM UITLEG van Stijn De Roo aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management, over de strategische voorraden van mondmaskers in het licht van de coronapandemie – 3166 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Steven Vandeput

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (CD&V): Minister-president, deze vraag is ondertussen enkele weken geleden ingediend, maar ik denk dat ze vandaag zeker nog actueel is.

Op de website van het Departement Economie, Wetenschap en Innovatie, geraadpleegd op 11 december 2020, wordt de steun van 3,2 miljoen euro Strategische Transformatiesteun COVID-19 van Vlaams minister Hilde Crevits aan de bedrijven Eurofilters in Pelt en Medimundi in Turnhout omschreven. Die twee bedrijven zouden respectievelijk de grondstof voor mondmaskers en de mondmaskers zelf vervaardigen. De productie moet Vlaanderen minder afhankelijk maken van het buitenland. Dat was een van de aanbevelingen van de coronacommissie.

Enkele weken geleden verklaarde Johan Neyts, professor virologie aan de Leuvense universiteit, dat hij verwacht dat de strijd tegen corona wellicht nog drie jaar zal duren. Het ziet ernaar uit dat de coronamaatregelen nodig zullen blijven, ook als iedereen gevaccineerd zal zijn. De samenleving zal evolueren naar een samenleving met aanvaardbare preventiemaatregelen. Het dragen van een mondmasker zou daarin een van de preventieve maatregelen kunnen blijven. Mondmaskers zouden dus ook een onderdeel van het dagelijkse leven kunnen blijven. Professor Van Ranst heeft zich enkele weken geleden ook voorstander verklaard van het opleggen van een mondmaskerplicht op het moment van een uitbraak. Dat was ook een aanbeveling van het Raadgevend Comité voor Bio-Ethiek.

Het aanhouden van strategische voorraden van mondmaskers zal ook in de komende jaren noodzakelijk blijven, vandaar mijn vragen aan u, minister-president. Kunt u ons verder informeren over hoe het productieproces van mondmaskers ondertussen verloopt in Vlaanderen, zowel wat betreft de grondstof als de productie van de mondmaskers zelf? Hoeveel mondmaskers zijn er tot hertoe vervaardigd in Vlaanderen en door welke bedrijven? Hoeveel mondmaskers zullen de komende maanden nog vervaardigd worden? Welke strategische voorraden zijn aangelegd of zullen worden aangelegd in Vlaanderen?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Mijnheer De Roo, de economie in Vlaanderen is op een open wijze georganiseerd. Het komt toe aan het bedrijfsleven om inschattingen te maken over de behoeften aan mondmaskers en andere producten in Vlaanderen en in zijn andere binnen- en buitenlandse afzetmarkten en om zijn productiecapaciteit daarop af te stemmen volgens de investeringen en de risico's die het bedrijfsleven wenst te nemen.

Sinds het begin van de crisis heeft Het Facilitair Bedrijf een coördinerende rol opgenomen bij de aankoop van mondmaskers en ander beschermingsmateriaal voor de sectoren waarvoor Vlaanderen bevoegd is. Het heeft echter geen informatie over het productieproces, noch over de vervaardigde en de geplande hoeveelheden die specifiek betrekking heeft op de bedrijven die u in uw vraagstelling vermeldt.

Ook het Agentschap Innoveren en Ondernemen (VLAIO) beschikt niet over die gegevens. Ondernemingen kunnen nog tot 1 november 2021 bij het agentschap steun aanvragen voor investeringen voor de productie en het aanbieden van COVID-19-gerelateerde producten en diensten. Het gaat hier om een tijdelijke uitbreiding van de strategische trans-

formatiesteun, verleend door minister Crevits. VLAIO is alleen bevoegd voor de ondersteuning van bedrijven, in dit geval op het vlak van de productie van medisch materiaal, en voert dus geen proactieve monitoring uit op het vlak van de voorraad van medisch materiaal.

De Vlaamse overheid werkt dus ondersteunend en faciliterend ten aanzien van het Vlaamse bedrijfsleven, maar bemoeit zich verder niet met de werking van de vrije markt en doet ook niet aan monitoring van de initiatieven die al dan niet door het Vlaamse bedrijfsleven ontwikkeld worden.

Wat de strategische voorraden betreft: in eerste instantie wordt van de voorzieningen binnen Zorg en Gezondheid verwacht dat ze een eigen noodvoorraad mondmaskers aanhouden om een periode van drie maanden te kunnen overbruggen. Daarnaast zal de Vlaamse overheid ook een centrale strategische voorraad blijven aanhouden. Actueel wordt die voorraad vernieuwd in het kader van de periodieke leveringen van mondmaskers aan die voorzieningen. Daarbij wordt een extra buffer aangehouden, die dienst doet als strategische voorraad. Ook na het stopzetten van die leveringen zal een centrale strategische voorraad behouden worden. De modaliteiten daarvan zullen nog aan de Vlaamse Regering worden voorgelegd.

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (CD&V): Bedankt voor uw antwoord, minister-president. Ik begrijp natuurlijk dat we ons op een open economie moeten kunnen baseren, maar ik hoor u vooral ook zeggen dat er een centrale strategische voorraad wordt aangehouden met een extra buffer, die dus ook nog deel zal uitmaken van een beslissing van de Vlaamse Regering. Kunt u daar misschien nog iets meer duidelijkheid over geven? Wanneer komt die beslissing er precies aan? En wat voor implicaties heeft dat eventueel?

Hebt u momenteel al zicht op uw gesprekken met het Overlegcomité en anderen over het dragen van mondmaskers? Zal dat effectief ook in de toekomst van strategisch belang blijven, zoals door verschillende mensen wordt aanbevolen?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Wat de timing betreft: dat wordt nu voorbereid door mijn diensten. Ik denk dus dat we dat nog voor de zomer kunnen doen.

Ik heb in deze commissie al een aantal keren gezegd dat het aanleggen van strategische voorraden wat ruimer moet zijn dan alleen mondmaskers. Er kunnen nog crises zijn. En die studie, daar is ook een expertengroep op gezet, om te kijken op welke strategische goederen wij ons moeten beroepen.

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (CD&V): Bedankt voor het bijkomende antwoord, minister-president. Het is inderdaad nodig om een aantal strategische voorraden aan te houden. Ik zal dat ook verder opvolgen, ten eerste wat de resultaten van de studie zijn, en ten tweede wat het werk van de Vlaamse Regering is.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Sam Van Rooy aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management, over het poetsvrouwincident naar aanleiding van een uitzending van De Ideale Wereld – 3192 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Steven Vandeput

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Op donderdagavond 22 april zond het satirische VRT-programma De Ideale Wereld een fragment uit waarbij werd gespot met de persconferentie van de Vlaamse Regering over het relanceplan Vlaamse Veerkracht. Op het einde van dat fragment werd ook gespot met de vermeende rol van een zwarte medewerkster, die volgens de minister-president werd voorgesteld als een poetsvrouw die – en ik citeer hem – “voor machtige blanke mannen minderwaardig werk” moet doen. Er werd daarop een toch wel fel statement gelanceerd door de minister-president, waarin gesteld werd dat de voltallige Vlaamse Regering geschokt was door het fragment. Hij stelde dat de dame diep verdrietig had gereageerd op de beelden en zich vernederd en gekwetst voelde door de tv-makers.

De dame in kwestie is een ervaren medewerkster, verantwoordelijk voor het protocol, zo blijkt, die al ruim vijftien jaar voor de Vlaamse overheid werkt. Daarop besliste de minister-president, in overleg met alle collega's, publiekelijk te reageren op het fragment van De Ideale Wereld. De woordvoerder van de minister-president verklaarde: “Hier werd een individu nodeloos persoonlijk geschoffeerd. Dat konden we niet laten passeren.”

Ondertussen had presentator Jan Jaap van der Wal al laten weten zich te zullen excuseren tegenover de dame in kwestie en werd het bewuste fragment uit 'De Ideale Wereld' van sociale media gehaald. Op het onlineplatform VRT NU blijft de volledige aflevering wel staan, althans voorlopig. De programmabeschrijving werd er echter aangevuld, zodat de kijkers de reactie en de excuses van presentator Van der Wal te lezen krijgen. Onder het fragment staat nu het volgende: “Er ontstond verontwaardiging over een opmerking bij de medewerkster die bij de Vlaamse Regering in beeld kwam. Presentator Jan Jaap van der Wal reageert: “Het was uiteraard niet de bedoeling om de medewerkster te schofferen. We begrijpen dat dit verkeerd is binnen gekomen. Ik zal contact opnemen en ook persoonlijk mijn oprechte excuses overbrengen.””

De dame in kwestie pleitte er nadien in een interview met de krant Het Laatste Nieuws echter voor om de beelden weg te halen van alle kanalen van de openbare omroep. Ze beweert niet meer te kunnen slapen en amper een hap binnen te krijgen. “Ze hebben mijn trots afgenomen”, zegt ze. Strijdbaar klinkt het bij haar dat dit zeker geen afgesloten zaak is en dat ze via het interview de verwijdering vraagt van de beelden. “Als er geen reactie op komt, beraad ik me over andere mogelijke stappen”, zegt ze.

Ik heb daarover de volgende vragen. Wat houden die andere mogelijke stappen precies in? Plant uzelf, minister-president, nog verdere stappen te ondernemen om het bewuste fragment overall offline of weg te halen? Of zou u het gerechtvaardigd vinden, mocht dat bijvoorbeeld via juridische weg gebeuren? Staat u uw medewerkster wat dat betreft eventueel ook bij?

Waarom stelt u in uw bericht dat poetshulpen minderwaardig werk doen?

Welke contacten hebben u en/of mensen van uw kabinet allemaal gehad met de VRT, de programmamakers van De Ideale Wereld en/of presentator Jan Jaap van der Wal?

U gebruikte woorden als 'schandelijk' en 'onaanvaardbaar' en stelde dat de negen ministers van de Vlaamse Regering 'geschokt' zijn. Hoe past die felle reactie van de Vlaamse Regering, alsook de excuses en de daaropvolgende zelfcensuur van De Ideale Wereld, in het voornemen van de Vlaamse Regering om de onpartijdigheid, onafhankelijkheid en autonomie van de redactie van de openbare omroep als essentieel te beschouwen?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Mijnheer Van Rooy, mijn respect voor poetsvrouwen is bijzonder groot. Laat dat duidelijk zijn. Daar gaat het hier totaal niet over.

Ikzelf had geen contact met de programmamakers en/of de presentator. Mijn woordvoerder was auditief aanwezig bij het telefonische gesprek dat onze collega had met de presentator en waarin die laatste zich tegenover haar verontschuldigde. In de dagen daarna was er nog een telefonisch contact tussen mijn woordvoerder en de presentator na het interview dat zij aan een krant had gegeven. De zaak is voor haar afgesloten.

De leden van de Vlaamse Regering hebben uiting gegeven aan hun verontwaardiging over het betrokken fragment in dat programma. Daarbij gaven zij trouwens ook aan dat satire zeker moet kunnen tegenover mensen met een publieke functie. Ik heb er geen enkel probleem mee dat ze mij door de mangel halen. Dat gebeurt dikwijls genoeg. Daarvoor zijn we publieke figuren. Daar gaat het dus niet over. Op geen enkel ogenblik hebben de Vlaamse ministers daarmee de onafhankelijkheid en de autonomie van de openbare omroep in vraag gesteld.

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Dank u voor uw zeer korte antwoord. Om te beginnen moet ik opmerken dat als u niet vindt dat poetshulpen minderwaardig werk doen, u dat dan toch slecht geformuleerd hebt in het bericht dat u hebt laten uitsturen en dat u ook hebt getweet, als ik het goed heb. Want daaruit blijkt dat eigenlijk wel. U schrijft dat daar letterlijk in. Dat staat daar ook niet tussen aanhalingstekens. Ik heb toch de indruk, ook gezien de felheid van die reactie – want ik begrijp natuurlijk dat u misschien verontwaardigd bent en ik begrijp natuurlijk ook wel de reactie van de dame in kwestie – dat het bericht dat is uitgestuurd, in een soort emobui is gestuurd, zonder daar eigenlijk echt goed bij na te denken. Nogmaals, het had veel voorzichtiger moeten worden geformuleerd. Want nu lijkt het alsof u wel vindt dat poetshulpen minderwaardig werk doen, terwijl ik dan zou denken: als iemand als een poetshulp wordt weggezet, en dat is geen minderwaardig werk, wat is het probleem dan eigenlijk?

Ten tweede heb ik het interview met de dame in kwestie in Het Laatste Nieuws goed gelezen. Zij klinkt daarin zeer strijdbaar. Zij zegt dat ze haar trots hebben afgenomen, dat zij ermee doorgaat en dat zij juridische stappen overweegt. Ik stel u daar vragen over. U zegt mij daar niets meer over. Ik kan mij niet voorstellen dat u niet weet wat ze eventueel nog van plan is of welke stappen ze, eventueel juridisch, aan het nemen is. Maar mij lijkt het, mijnheer Jambon, dat ook iemand die geen publieke functie heeft, maar die geregeld in beeld komt – wat natuurlijk gewoon een gevolg is van de job die ze doet –, er ook wel tegen moet kunnen om het voorwerp te zijn van spot en satire. Sterker nog, voor mensen die een migratieachtergrond hebben of die migreren, is dat een onderdeel van hun integratie, dat zij ermee leren leven – ik pleit er ook voor om dat op te nemen in inburgeringstrajecten – dat in deze samenleving spot en satire mee de essentie zijn van de vrije meningsuiting en dat je daar, zoals cabaretier Hans Teeuwen het zo mooi heeft verwoord, een schild voor ontwikkelt in een vrije samenleving.

Ik vind het zeer triest dat op bepaalde platformen de beelden zijn verwijderd. Ik vind het ook triest dat er nu een uitleg aan is toegevoegd, terwijl de dame in kwestie dat blijkbaar nog niet eens voldoende vindt.

U hebt haar moeten troosten. Ik neem aan dat dat pijnlijk is, iemand die verdrietig is, die huilt eventueel. Maar dat mag er toch niet toe leiden dat er dan in een emobui zo'n fel bericht wordt uitgestuurd over een satirisch programma, wat dan

uiteindelijk toch leidt tot gedeeltelijke censuur, op zijn minst? Ik denk dat dat een heel slecht signaal is.

De voorzitter: Mijnheer Van Rooy, ik wil toch zeggen dat het de gewoonte is dat wij vragen om uitleg indienen over uitspraken, gedragingen, beslissingen van leden van de regering, maar dat het wel heel ver gaat als individuele medewerkers deel moeten beginnen uit te maken van de vraagstelling in het parlement. Ik ga zo dadelijk nog wel het woord geven aan de minister-president, maar ik laat hem vrij om daar al of niet verder op in te gaan.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Ik wil aansluiten bij die laatste woorden. Ik vind het ook vreemd dat we hier vragen om uitleg stellen over individuele gevallen die hier zelf ook niet aanwezig zijn. Ik denk dat dat heel onkies is.

Ik ken de dame in kwestie persoonlijk, dus ik ga ook niet tussenkomen over de zaak zelf. Ik wou gewoon eventjes meegeven dat het hier niet om poetsvrouwen of whatever gaat. Het gaat hier over de afbeelding van de dame in kwestie in een onderdanige, slaafse rol ten opzichte van de regering, en de manier waarop dat is afgebeeld. Daar gaat het over. Het gaat hier niet om een bepaalde functie.

Mijnheer Van Rooy, medewerkers van iedereen, ook van parlementsleden, hebben inderdaad niet gevraagd om een publieke functie in het openbaar op te nemen. Dat die gevisieerd worden, vind ik dus ook niet kunnen. Wij hebben daar wel om gevraagd. Wij zijn verkozen gesteld. Wij hebben verantwoordelijkheid. We moeten dat doen. We moeten ook kritiek kunnen incasseren. Maar iedereen rondom ons – medewerkers, familie, kennissen et cetera – heeft daar niet om gevraagd. Ik vind het dan ook heel onkies om die in het vizier te nemen, zoals u op dit moment doet.

De voorzitter: De heer Muyters heeft het woord.

Philippe Muyters (N-VA): Ik wil aansluiten bij mijn collega Vande Reyde en bij de minister-president. Ik had gehoopt dat dit incident nu eindelijk was afgerond. Ik betreur het dat we niet kunnen eindigen met wat de presentator van het programma zelf heeft gezegd. U hebt het nog eens herhaald. Hij begrijpt dat het verkeerd is overgekomen, zegt hij. U blijkt niet, mijnheer Van Rooy, maar de presentator begrijpt dat wel. Hij geeft dan ook oprecht zijn excuses. Ik denk dat dat de juiste houding en de juiste en terechte reactie was. Het is spijtig dat daar nu in het parlement nog verder op tussengekomen wordt, vind ik zelf. Ik hoop dat we dit nu kunnen afsluiten en dat de persoon in kwestie, die effectief niet gevraagd heeft om in beeld te worden gebracht, en zeker niet om zulk commentaar erbij te krijgen, rustig verder haar werk kan doen zoals ze het altijd al heeft gedaan.

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Ik heb daar verder niets aan toe te voegen.

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Wat kan ik hier nog over zeggen? Er wordt door de hele Vlaamse Regering een zeer fel persbericht uitgestuurd, met woorden als 'schandelijk', 'onaanvaardbaar', 'geschokt'. Hoe vaak gebeurt dat? U mag het mij zeggen. Ik ben nog niet zo lang parlements lid, maar toch al twee jaar. Volgens mij gebeurt het zeer zelden dat er zo'n fel persbericht door de voltallige Vlaamse Regering wordt uitgestuurd.

Commissievoorzitter, mijnheer Vande Reyde, u zegt dat het raar is dat ik hier een vraag stel over een individu, maar daar ging dat persbericht over. De regering stuurt een persbericht uit over iets dat te maken heeft met een individuele medewerkster. Dus lijkt het mij toch logisch dat ik daar als parlements lid vragen bij kan

stellen, zeker als dat tot gevolg heeft dat een programmavoorzitter, die aan satire doet, zich uitgebreid excuseert en dat de VRT beslist om het fragment van bepaalde platformen te verwijderen, al dan niet zonder een toelichting daaraan te hebben toegevoegd.

Ik herinner mij de ophef over een mail die was verstuurd door een lid van de raad van bestuur van de VRT, waarna een fragment door de VRT werd verwijderd. Dan was daar ook ophef over. Dan zijn daar ook parlementaire vragen over gesteld. En ik begrijp dat zeer goed. Maar in dezen wordt het afgekeurd dat ik dat nu doe. Dat lijkt toch een beetje hypocriet.

Tot slot, voorzitter, zou ik de woorden van daarnet willen herhalen. Ik denk dat de Vlaamse Regering een zeer slecht signaal geeft aan mensen met een migratieachtergrond als zij een persbericht uitstuurt waarbij er wordt aangestuurd op het zich excuseren of zelfs op het censureren van een bepaald fragment, omdat iemand zich gekwetst voelt. In een vrije samenleving moeten wij daar allen, publieke figuur of niet, een schild voor ontwikkelen, hoeveel pijn dat ook doet.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Jeremie Vaneekhout aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management, over de cyberaanval van 4 mei 2021 op overheidswebsites – 3241 (2020-2021)

VRAAG OM UITLEG van Stijn De Roo aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management, over de cyberaanval van 4 mei 2021 op Belnet en de impact ervan op Vlaanderen – 3243 (2020-2021)

VRAAG OM UITLEG van Wim Verheyden aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management, over de bescherming van de IT-infrastructuur van Vlaamse overheidsinstellingen naar aanleiding van de cyberaanval op Belnet op 4 mei 2021 – 3285 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Steven Vandeput

De voorzitter: De heer Vaneekhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): Minister-president, op dinsdagnamiddag 4 mei werden een tweehonderdtal websites getroffen door een cyberaanval. Dat is een drietal weken geleden, maar het lijkt een eeuwigheid. Belnet, de beheerder van het internetverkeer van de universiteiten en hogescholen, ziekenhuizen en onderzoeksinstellingen, maar ook van heel wat overheidsinstellingen, werd tijdens een zogenaamde DDoS-aanval (Distributed Denial of Service) bestookt met duizenden aanvragen, waardoor het systeem vastliep.

Uit de eerste berichtgeving blijkt dat vooral federale overheidsdiensten geraakt zouden zijn, maar er bleek ook impact te zijn bij Vlaamse instellingen, zoals het hoger onderwijs, en ook bij de boekingsite voor coronavaccins in Gent en Antwerpen.

De directeur van Belnet stelde nogal snel – en dat is ook goed – dat er geen gevoelige informatie was buitgemaakt. Maar nu we enkele weken later zijn, moeten

we misschien toch eens de totale evaluatie maken over de aanval en de gevolgen ervan.

Minister-president, welke Vlaamse instellingen werden getroffen door de cyberaanval?

Kunt u ondertussen formeel garanderen dat er geen gevoelige informatie werd buitgemaakt?

Hebt u er zicht op waar de aanval vandaan kwam? Is ondertussen uit het onderzoek al wat meer gebleken?

Hoe kunnen de risico's op en de gevolgen van een dergelijke aanval nog worden verminderd, wetende dat Belnet net ingeschakeld wordt om de websites te beschermen tegen dergelijke aanvallen?

Moeten de informatieveiligheid en de beveiliging van onze digitale dienstverlening intensiever worden getest, bijvoorbeeld door ethische hacking?

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (CD&V): Voorzitter, collega Vaneekhout heeft het algemene kader al geschetst. Er vond een cyberaanval plaats, waardoor de connectiviteit van een aantal systemen en websites ernstig werd verstoord.

Belnet is een nationaal onderzoeksnetwerk dat internettoegang aan hoge bandbreedte verschaft aan een tweehonderdtal organisaties. Ze vertegenwoordigen daarmee 800.000 eindgebruikers. Vlaanderen maakt via het Vlaams Onderzoeksnetwerk (VON) gebruik van het geheel om onze kennisinstellingen toegang te geven tot Belnet.

De Kamer heeft een aantal activiteiten moeten opschorten als gevolg van deze internetstoringen. Maar ook federale overheidsdiensten zoals Tax-on-web waren een tijdje niet beschikbaar, net zoals het systeem om vaccinafspraken te maken.

Belnet blijkt tot op zekere hoogte beschermd te zijn tegen zogenaamde DDoS-aanvallen, want die zijn niet uitzonderlijk. Maar door de grootschaligheid van deze aanval op het volledige netwerk, volstonden de maatregelen – zo blijkt – niet.

Vlaanderen trekt de kaart van digitalisering – dat is een goede zaak – en heeft ook de ambitie om een weerbare digitale economie en overheid uit te bouwen. Maar de opeenvolging van nieuwsfeiten over cyberaanvallen en het toenemend aantal digitale toepassingen onderstrepen het belang om in te zetten op cyberbeveiliging.

Minister-president, was er een impact van de aanval op de websites en ICT-systemen van de Vlaamse overheidsdiensten en van het Vlaams Parlement? Zo ja, welke?

Welke acties zult u ondernemen met betrekking tot de veiligheid van de digitale systemen van Vlaanderen? Worden er ingrepen voorzien in de beveiliging tegen grootschalige DDoS-aanvallen?

Hebt u contact gehad met de federale overheid? Is er al duidelijkheid over de oorzaak, het motief en over wie de aanval uitvoerde?

Hoe zult u zorgen voor de veiligheid van de digitale systemen van Vlaanderen, en bij uitbreiding van bedrijven en lokale besturen?

De voorzitter: De heer Verheyden heeft het woord.

Wim Verheyden (Vlaams Belang): Minister-president, Belnet, de internetprovider van de Belgische overheid, werd recent urenlang platgelegd. Het ging om een 'Distributed Denial of Service'-aanval, de zogenaamde DDoS-aanval, waarbij cyberaanvallers websites of servers met opzet bestoken met nutteloze aanvragen. Deze tienduizenden aanvragen die tegelijk werden aangestuurd, zorgden ervoor dat het netwerk van Belnet verzadigd raakte, wat de verbinding verstoorde. Het netwerk van de Belgische overheid is nochtans beveiligd tegen dit soort aanvallen.

Omdat bij Belnet zo'n tweehonderd verschillende organisaties zijn aangesloten – gaande van tal van overheden, sommige systemen van Defensie tot ook universiteiten en onderzoeksinstellingen –, was de schade niet te overzien. De gevolgen waren uiteenlopend: meerdere overheidsdiensten reageerden niet, zoals de belastingwebsite Tax-on-web en het platform om een vaccinatieslot te reserveren.

Dat een netwerk van de overheid dergelijke aanvallen zo moeilijk kan tegenhouden, wijst erop dat er toch nog steeds hiaten zijn in de bescherming van onze IT-infrastructuur. We kunnen ons dan ook de vraag stellen in hoeverre onze Vlaamse instellingen beschermd zijn tegen cyberaanvallen. We werden in het verleden reeds geconfronteerd met cyberaanvallen op Vlaamse bedrijven en lokale besturen, en er wordt vastgesteld dat er een significante stijging is van cyberaanvallen op schoolplatformen. Temeer omdat Vlaanderen de komende jaren, in het kader van de relance, volop op de digitalisering zal inzetten, is een doorgedreven beveiliging van onze Vlaamse IT-infrastructuur meer dan ooit noodzakelijk.

Minister-president, wordt de IT-infrastructuur van de Vlaamse overheid continu gescreend teneinde hiaten in de bescherming van deze infrastructuur te ontdekken?

Specialisten verwachten in de toekomst nog aanvallen van hackers op IT-infrastructuur van de overheden in dit land. Hoe wilt u zich daar proactief op voorbereiden?

Wordt er bijkomend ingezet op cybersecurity via de budgetten voor de relance?

Overweegt de Vlaamse overheid de inzet van ethische hackers om zwakke schakels in de beveiliging van onze IT-systemen te ontdekken?

Zal Vlaanderen nog intensiever inzetten op de samenwerking met het Centrum voor Cybersecurity België (CCB) en het federale Computer Emergency Response Team (CERT.be), dat als opdracht heeft: het online opsporen, observeren en analyseren van veiligheidsproblemen en de verschillende doelgroepen hierover te informeren?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Voorzitter, collega's, ik ga eerst in op de vraag van collega's De Roo en Vaneeckhout over welke Vlaamse instellingen er werden getroffen. De aanval richtte zich op Belnet. Dat betekent dat enkel Vlaamse instellingen die hun dienstverlening aanbieden via Belnet rechtstreeks werden getroffen. Indirect werden ook de Vlaamse instellingen die diensten afnemen van aanbieders bij Belnet getroffen.

Zo neemt Zorg en Gezondheid rechtstreeks ICT-diensten af bij Smals en gebruiken een achthonderdtal toepassingen en diensten binnen de ruime Vlaamse administratie de authenticatiediensten CSAM/eID en itsme, die de FOD Beleid en Ondersteuning (BOSA) aanbiedt. Deze toepassingen werden onrechtstreeks geïmpacteerd door het feit dat gedurende de aanval de federale authenticatiediensten CSAM/eID en itsme nauwelijks tot niet bereikbaar waren.

Voor alle duidelijkheid wens ik aan te geven dat de toepassingen van onze Vlaamse administratie niet gehost zijn bij Belnet en dat ze als gevolg niet het doelwit waren bij de aanval. Binnen de centrale ICT-diensten van de Vlaamse administratie is reeds een dertigtal minuten na de eerste melding van problemen een 'business continuity plan' geactiveerd, waardoor de Vlaamse administratie in staat was om tijdelijke onbeschikbaarheden van deze authenticatiediensten van de federale overheid grotendeels op te vangen. Dit 'business continuity plan' voorziet via het Vlaamse toegangsbeheerplatform, het access control management (ACM), in een autonome afhandeling van de toegangscontrole op basis van een eID. Gebruikers van de Vlaamse toepassingen en diensten waren daardoor tijdelijk genoodzaakt om over te stappen op het gebruik van hun eID-kaart in combinatie met een kaartlezer. Met andere woorden: de andere authenticatiemiddelen, zoals itsme en sms-authenticatie, waren tijdelijk onbeschikbaar. Dat ging over authenticatie. Er was een bypass door met eID te werken.

De ICT-diensten van de Vlaamse overheid zijn niet betrokken bij de ICT-ondersteuning en -beveiliging voor het Vlaams Parlement. Het Vlaams Parlement voorziet autonoom in zijn eigen ondersteuning. Ik verwijs voor het beantwoorden van dit gedeelte van de vraag dan ook door naar de diensten van het Vlaams Parlement en diens voorzitter.

Mijnheer De Roo, mijnheer Vaneeckhout, u vroeg welke acties er moeten worden ondernomen met betrekking tot de beveiliging en hoe de risico's op een dergelijke aanval nog kunnen worden verminderd.

De centrale ICT-dienstverlening van Digitaal Vlaanderen neemt vandaag reeds een uitgebreide set aan maatregelen, samen met haar netwerkdienstverlener Proximus, om DDoS-aanvallen te voorkomen. Het is echter onmogelijk om garanties te geven dat dit soort aanvallen in de toekomst volledig kan worden verhinderd. Onze 'business continuity'-plannen zijn op die momenten het vangnet om de Vlaamse digitale dienstverlening zo optimaal mogelijk verder aan te blijven bieden.

Er worden dus al enorme inspanningen geleverd door zowel Belnet als de Vlaamse administratie om de risico's op en de gevolgen van een dergelijke aanval tot een minimum te beperken.

Gezien het internationale karakter van de aanval en het feit dat de oorsprong van de aanval buiten het bereik van individuele overheden ligt, kan alleen een meer internationale samenwerking met andere overheden en grote ICT-industriële spelers de betrokken risico's verder beperken. Dat is zoals met alles in de maatschappij. Het is een risico en we moeten dat risico proberen op te vangen. Maar nul risico bestaat niet.

Mijnheer De Roo, mijnheer Vaneeckhout, u vraagt of ik contact heb gehad met de federale overheid en of we er al zicht op hebben waar de aanval vandaan komt. Ik heb nog geen contact gehad met de federale overheid. Ik zie daar in dezen eerlijk gezegd ook het nut niet van in.

Tijdens de aanval werd wel vanuit de operationele ICT-diensten van de Vlaamse overheid intensief overlegd met de federale collega's van de FOD Beleid en Ondersteuning. In navolging van dit incident zal Digitaal Vlaanderen gesprekken aanknopen met de federale overheid teneinde de escalatie- en communicatieprocedures bij cyberincidenten verder te optimaliseren.

In deze cyberaanval ging het om een 'Distributed Denial of Service'-aanval. Zoals de term aangeeft, is dit een gedistribueerde aanval – in dit geval vanuit 29 landen – waarbij een overdaad van connectieverzoeken werd verstuurd naar de servers van Belnet. Bij een dergelijke DDoS-aanval worden niet altijd de servers zelf overbe-

last, maar in vele gevallen eerder de onderliggende netwerkinfrastructuur, bijvoorbeeld een firewall of een router, waardoor de servers, de toepassingen en de diensten die via dit netwerk in verbinding staan met gebruikers, ernstig geïmpacteerd worden. Hierbij verstopt de aanvaller zich achter een uitgebreide zombie-infrastructuur van 257.000 machines, waarbij de eigenaar van deze machines zich helemaal niet bewust is van het misbruik van zijn infrastructuur. Meestal gaat het hier hierbij om een zogenaamd botnet, een verzameling toestellen – pc's, smartphones, met het internet verbonden toestellen zoals webcamera's enzovoort – die allemaal geïnfecteerd werden met moeilijk detecteerbare malware. Deze malware heeft als enig doel vanop afstand aangestuurde opdrachten uit te voeren en zo bij te dragen tot een klein deel van de aanval. Deze aanvalstechniek evolueert erg snel en maakt ook steeds meer gebruik van met het internet verbonden toestellen om deze aanvallen uit te voeren. Omdat de aanvaller zich kan verbergen achter deze toestellen is het in de praktijk nagenoeg onmogelijk om met enige zekerheid te achterhalen wie achter deze aanval zat, of wat het motief was achter de aanval.

Mijnheer De Roo, u vraagt hoe we kunnen zorgen voor meer veiligheid. Binnen het bredere kader van de Vlaamse administratie en de lokale besturen biedt het team Informatieveiligheid van Digitaal Vlaanderen een aantal best practices aan. Deze worden besproken en gepubliceerd via de werkgroep Informatieveiligheid in de schoot van het Stuurorgaan Vlaams Informatie- en ICT-Beleid. Digitaal Vlaanderen werkt vanuit zijn bevoegdheden door middel van het team Informatieveiligheid actief samen met de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VMSG), het Crisiscentrum van de Vlaamse overheid (CCVO) en de federale instanties zoals het Centrum voor Cybersecurity België, mijnheer Verheyden, om de volledige Vlaamse administratie en lokale besturen actief te ondersteunen via gerichte adviezen en nieuwsbrieven. Op deze manier tracht Digitaal Vlaanderen alle overheden binnen zijn verantwoordelijkheid voortdurend te sensibiliseren wat betreft operationele en technische risico's in de informatieverwerking.

Mijnheer Vaneekhout, u vraagt of ik ondertussen formeel kan garanderen dat er geen gevoelige informatie werd buitgemaakt. De aanval was enkel gericht op Belnet. De centrale dienstverlening en/of de toepassingen van de Vlaamse overheid waren geen doelwit van de aanval. Dus ja, we kunnen dat bevestigen.

Mijnheer Vaneekhout en mijnheer Verheyden, u vraagt of we de inzet van ethische hackers overwegen. Digitaal Vlaanderen zet vandaag reeds actief in op dit kanaal via zijn 'responsible disclosure'-programma. Ethische hackers dagen de beveiliging van bestaande toepassingen en diensten uit en zoeken actief naar zwakke plekken. Hun opdracht bestaat erin de integriteit of de vertrouwelijkheid van toepassingen, diensten en de achterliggende informatie te onderzoeken op kwetsbaarheden. Een DDoS is echter een aanval op de capaciteit en de beschikbaarheid van toepassingen en diensten, niet op hun integriteit of vertrouwelijkheid. Het voorkomen van een DDoS hoort dus niet thuis binnen het werkterrein van de ethische hacker.

Mijnheer Verheyden, op uw vraag of de IT-infrastructuur van de Vlaamse overheid continu wordt gescreend, kan ik het volgende antwoorden. De basisinfrastructuur van de Vlaamse overheid, waaronder de netwerkdiensten, worden actief opgevolgd en bewaakt door een 'Security Information and Event Management'-systeem. Dit platform identificeert gekende bedreigingen en escaleert deze automatisch naar een Security Operations Center dat 24 uur op 24 en 7 dagen op 7 instaat voor de operationele bewaking en opvolging.

Daarnaast stelt de centrale ICT-dienstverlening binnen de Vlaamse administratie een aantal diensten ter beschikking die bovenstaande aanvullen: het 'Security Information and Event Management'-systeem voor applicatie-opvolging, de actieve opsporing van kwetsbaarheden via de 'vulnerability scan', en ten slotte, het beloningsprogramma voor ethische hackers, de 'responsible disclosure'.

Identificatie, rapportering en opvolging van het mogelijk op onveilige wijze ter beschikking stellen van diensten en applicaties maken eveneens deel uit van het huidige netwerkaanbod.

Binnen het bestaande informatieclassificatieraamwerk worden alle Vlaamse overheidsorganisaties door het Stuurorgaan Vlaams Informatie- en ICT-Beleid geadviseerd om de noodzakelijke beveiligingsmaatregelen op te nemen bij het uitvoeren van hun eigen informatieveiligheidsbeleid.

Mijnheer Verheyden, om ons voor te bereiden op toekomstige aanvallen heb ik een aantal maatregelen voorzien. Ten eerste, een structurele verankering van informatieveiligheidsmaatregelen binnen de centrale ICT-dienstverlening is voorzien in het nieuwe ICT-raamcontract, dat ik toevallig vandaag heb ondertekend. Ten tweede, we voorzien een betere toegankelijkheid en een verdere uitbouw in capaciteit en functionaliteit van de actieve bewaking van onze ICT-infrastructuur en -toepassingen, door onder andere gebruik te maken van artificiële intelligentie bij de opsporing van potentiële bedreigingen. Die aanpak brengt eveneens de kennis en expertise van de wereldwijde cybercrimebestrijding binnen het bereik van de Vlaamse overheid. Ten derde, we voorzien een actieve inzet van extra middelen en structurele budgetten die de informatieveiligheid van de volledige Vlaamse overheid ten goede komt.

Mijnheer Verheyden, u vroeg ook of er via de relancebudgetten wordt ingezet op cybersecurity. Om de doelstellingen met betrekking tot digitalisering te behalen, voorziet het relanceplan Vlaamse Veerkracht in een investering in de achterliggende systemen en processen, als cruciale bouwsteen, om de gemeenschappelijke dienstverlening te faciliteren. In dat kader zal de Vlaamse Regering tevens de ondersteunende strategie rond informatieveiligheid en cybersecurity verder versterken om een antwoord te bieden op de uitdagingen met betrekking tot een veilige informatieverwerking. Daarvoor zijn in het Vlaamse relanceplan een investeringsbudget van 0,5 miljoen euro voor dit jaar en 2 miljoen euro voor 2022 voorzien, aangevuld met een recurrente inspanning van 1,5 miljoen euro vanaf 2022 voor de inzet van middelen en expertise.

Mijnheer Verheyden, de Vlaamse overheid is via twee vertegenwoordigers betrokken bij het CCB en werkt via het Crisiscentrum van de Vlaamse overheid samen met het Computer Emergency Response Team. Dankzij deze nauwe samenwerking zorgt Digitaal Vlaanderen, via de structurele ondersteuning van de werkgroep Informatieveiligheid, voor de actieve verspreiding van informatie, adviezen en beste praktijken op het vlak van cybersecurity binnen de volledige Vlaamse administratie en bij de lokale besturen.

Ik vat samen. Het zal een blijvende bedreiging zijn. We zullen blijvend inspanningen moeten leveren en die telkens moeten opdrijven. Het zal een blijvend gegeven zijn, indien we de digitalisering verder willen doorzetten.

De voorzitter: De heer Vaneekhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): Minister-president, ik dank u voor het ruime antwoord. Het is een technisch antwoord, maar het gaat hier inderdaad over een zeer complexe materie. Het is uiteraard zo dat er in dezen geen nulrisico bestaat. We moeten proberen om mee op het tempo van de evoluties te blijven en ervoor te zorgen dat we zo dicht mogelijk op dat ritme zitten. Het is een beetje zoals dopingbestrijding in de sport. Ik kijk even naar collega Muyters. We proberen daar altijd zo goed mogelijk de nieuwe inzichten te volgen.

Een jaar geleden hadden we de cyberaanval op Willebroek. Dat was een lokaal bestuur. Nu zien we dat het ook op hogere beleidsniveaus in ons land een grote impact heeft. Wat hier vooral uit blijkt, is dat alles met elkaar verbonden is. We kunnen wel de illusie hebben

dat Vlaanderen zijn voorzieningen op een andere manier heeft georganiseerd dan de federale overheid. Maar dan zien we toch door de links, onder andere itsme en dergelijke, dat een en ander toch met elkaar in conflict komt. Daarom lijkt een overleg met de FOD BOSA, niet specifiek rond dit incident, maar breder, rond de interdependentie van een aantal systemen, mij misschien toch niet oninteressant. Zo kunnen we nadenken over een strategie van risicospreiding.

Want nu zien we dat Belnet eigenlijk een zeer kwetsbare plek was. Op het moment dat Belnet stilvalt, komt alles wat daarmee gelieerd is, onder druk te staan. Misschien moeten we op langere termijn een IT- en digitaliseringsstrategie ontwikkelen die wat meer diversiteit heeft en ook reservecapaciteit op het moment dat er echt een grote impact is. Bent u ertoe bereid om nog verder na te denken over op welke manier we ons nog beter kunnen wapenen? Want stel dat er een aanval komt die nog veel succesvoller is, en dat dergelijke dienstverlening, hetzij Vlaams, hetzij federaal, hetzij beide, nog veel langer duurt. Dan wordt de problematiek natuurlijk nog veel groter. Nu was het na een paar uren opgelost en was het vooral de federale parlementaire werking die stilviel. Maar er kan veel meer aan verbonden zijn dan vandaag het geval was.

Minister-president, hebt u nog een bredere strategie voor de langetermijnontwikkeling en een vermindering van de grote kwetsbaarheid van het totale systeem?

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (CD&V): Minister-president, ik dank u voor uw uitgebreide antwoord.

Ik wil eerst inpikken op wat collega Vaneeckhout net heeft gezegd. Hij heeft Belnet een zwakke plek genoemd. Heel wat systemen die onderhevig zijn aan dat soort aanvallen, zouden zwakke plekken kunnen verstoren, net door hoe die infrastructuur is voorzien. We mogen net van geluk spreken dat Vlaanderen hier geen doelwit was en dat, zoals nu blijkt uit artikels in de media, het gewoon een vervelende aanval was. Want systemen gingen wel plat en waren onbereikbaar, maar de DDoS-aanval werd niet gebruikt of diende niet als dekmantel om gegevens buit te maken.

Zoals de minister-president zegt, zullen we maatregelen moeten blijven nemen. We moeten het blijven opvolgen. Het is duidelijk dat het risico nul daarin niet zal bestaan. Maar er zijn wel nog heel wat stappen te zetten in de verder digitaliserende wereld. Binnenkort zegt onze koelkast ons wellicht welke producten al dan niet vervallen zijn. Door de slimme technologie die daarin zit, creëren we wel extra machines die ook op slechte manieren kunnen worden ingezet. Laat dat vooral niet de overhand nemen. Laat ons vooral verder digitaliseren en ons richten op een verhoogde veiligheid. Laat ons ons zoveel mogelijk afschermen van de criminelen die op een onrechtmatige manier willen gebruikmaken van die toestellen.

In die zin wil ik mijn appreciatie uiten voor het beschikbare vangnet, die 'business continuity'-plannen, die blijkbaar snel werden geactiveerd, binnen de 30 minuten. Maar de komende jaren moeten er natuurlijk wel nog extra stappen worden gezet om dat blijvend op te volgen en die veiligheid blijvend te garanderen. Er is overleg nodig, zowel met de lokale besturen, als mogelijk met de federale overheid en zeker met het Europese niveau, om die strategie voldoende op elkaar af te stemmen.

Minister-president, ik heb nog een bijkomende vraag. U hebt iets gezegd over de structurele verankering in de ICT-raamcontracten die u vandaag hebt ondertekend. Kunt u daar nog iets meer over zeggen? Want het ging heel snel en ik heb niet alles kunnen volgen. Ik dank u.

De voorzitter: De heer Verheyden heeft het woord.

Wim Verheyden (Vlaams Belang): Minister-president, ik dank u voor uw uitvoerig antwoord. De collega's hebben het al gezegd: alles rond IT, artificiële intelligentie en dergelijke systemen, is bijzonder complex. Het is duidelijk dat we de komende jaren continu waakzaam zullen moeten zijn om die systemen zo veel mogelijk te beschermen.

Ik heb vernomen dat u ook inzet op de samenwerking met grote internationale spelers rond beveiliging. Maar ik wil er toch op aandringen om in dat kader zeker onze Vlaamse IT-sector niet uit het oog te verliezen. We hebben in Vlaanderen nogal wat knowhow rond cybersecurity. U hebt het ook gehad over artificiële intelligentie. Enkele Vlaamse bedrijven zijn daar topspelers in. Het is goed dat we daarin internationaal samenwerken. Maar ik zou toch ook naar de Vlaamse verankering willen gaan. Het gaat over gevoelige informatie. We hebben er dus alle belang bij dat onze informatie zo veel mogelijk in Vlaamse handen blijft en niet te veel bij de internationale, grote bedrijven terecht komt. Het is dus toch wel belangrijk dat we inzetten op die Vlaamse spelers.

Minister-president, mijn bijkomende vraag luidt: bent u bereid om die Vlaamse IT-sector verder mee te ondersteunen, zodat zij een toegevoegde waarde kunnen creëren in de beveiliging van onze Vlaamse systemen?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Dank u wel, collega's, voor jullie commentaren en bijkomende vragen. Mijnheer Vaneekhout, wij hebben permanent overleg met BOSA – niet ik, maar de diensten die daar iets van kennen. Dat overleg is er permanent.

Ik heb op het einde van mijn antwoord al gezegd dat dit nooit zal stoppen. Dat is een kwestie van boswachter en stropers: stropers zullen ooit boswachter worden en boswachters zullen hopelijk nooit stropers worden in dezen. Dat is iets waar we continu mee zullen worden geconfronteerd. Ik ben wel blij dat er hier een consensus is dat we voort moeten gaan in de digitalisering en dat we moeten investeren in beveiliging. Ik hoor er niemand voor pleiten om niet te snel te gaan in de digitalisering. Ik denk dat het hand in hand moet gaan.

Wat betreft de structurele verankering in de raamcontracten, mijnheer De Roo: dat is het grote raamcontract dat de Vlaamse overheid om de zoveel tijd afsluit om haar IT-diensten te verzekeren. Dat was vroeger altijd één groot, log contract. Daar zat alles in. Het gevolg daarvan was dat er eigenlijk maar een paar spelers waren die überhaupt konden bieden. We hebben dat nu op een andere manier aangepakt. We hebben dat contract opgedeeld in vijf loten. En een van die loten bevat ook beveiliging.

Dat was juist, mijnheer Vande Reyde, om Vlaamse start-ups en scale-ups mee te ... Want die konden nooit op het geheel bieden, maar natuurlijk wel op deelfacetten. En dat is redelijk goed gelukt. Die vijf loten gaan in totaal naar vier aanbieders, maar een van die aanbieders is een heel conglomeraat van een aantal spelers. En dat is een mix van Vlaamse en internationale bedrijven.

Er zullen nog wel vragen komen over dat raamcontract. Dan kunnen we het daar nog wel uitgebreid over hebben. Om u een idee te geven: dat geldt voor zeven jaar, en de totale prijs voor al die jaren samengeteld is om en bij de 1 miljard euro. Dat is dus wel substantieel. En het is door die aanpak dat we Vlaamse bedrijven de gelegenheid geven om inderdaad ook een deel van die koek mee te pikken en zo Vlaams te verankeren.

De voorzitter: De heer Vaneekhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): Bedankt, minister-president, voor de aanvullende antwoorden. Ik sluit aan bij de woorden dat het een permanente strijd zal blijven en dat we die inspanning moeten blijven doen. Ook onze fractie is inderdaad zeker geen

vragende partij om het ambitieniveau wat betreft de digitalisering te verlagen. U kunt dus op ons rekenen. We zullen het ook blijven opvolgen.

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (CD&V): Ik sluit me aan bij dat laatste punt. Het ambitieniveau voor digitalisering ligt hoog, en hand in hand daarmee ligt ook het hoge ambitieniveau voor de investering in veiligheid.

De voorzitter: De heer Verheyden heeft het woord.

Wim Verheyden (Vlaams Belang): Onze fractie sluit daar uiteraard ook bij aan. We moeten zeker blijven inzetten op digitalisering, mits natuurlijk die broodnodige beveiliging. Het is inderdaad de verantwoordelijkheid van een overheid om op dergelijke aanvallen voorzien te zijn. Maar het risico kan inderdaad nog veel groter zijn, want specialisten noemen de aanval die we nu gehad hebben, een waarschuwing en een les voor de toekomst. Indien er echt kwaadwillige aanvallen zouden worden uitgevoerd op kritische installaties, zoals ziekenhuizen, drinkwatervoorzieningen en energiecentrales, kan dat zelfs tot slachtoffers leiden.

We doen inderdaad veel inspanningen, maar de algemene indruk, collega's, blijft toch een beetje dat de overheid te weinig computerspecialisten en apparatuur kan inzetten om die infrastructuur te beschermen. Het is en blijft de zorg van ons allemaal. Het is goed dat we allemaal op dezelfde golflengte zitten, over alle partijgrenzen heen. Helaas zullen we er in de toekomst nog mee te maken hebben, maar uit de antwoorden van de minister-president blijkt toch dat het een continu punt van waakzaamheid is en dat Vlaanderen absoluut zal inzetten op die beveiliging.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management, over het interfederale screeningmechanisme voor buitenlandse investeringen – 3333 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Steven Vandeput

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Het is een open deur intrappen als we zeggen dat Vlaanderen een open economie is, die vooral gericht is op export. Het is onder andere dankzij die export van onze vele kmo's, start-ups en scale-ups dat Vlaanderen vandaag een welvarende regio is. De coronacrisis heeft echter heel wat ondernemingen, ook in strategische sectoren, financieel verzwakt. Dat maakt hen aantrekkelijker voor buitenlandse investeerders.

De Vlaamse Regering is zich terdege van die problematiek bewust en besliste daarom op 2 april dat er werk moest worden gemaakt van een samenwerkingsakkoord, waarmee een volwaardig interfederaal screeningsmechanisme wordt gecreëerd. Toch verklaarde federaal minister van Justitie Van Quickenborne dat België buitenlandse investeringen gaat screenen en dat er een investeringsscreeningscommissie zal worden opgericht in de schoot van de FOD Economie.

Ik heb daarom de volgende vragen voor u, minister-president. Hoe verlopen de onderhandelingen over het samenwerkingsakkoord? Op welke manier beïnvloedt deze uitspraak de onderhandelingen over het interfederale akkoord?

De voorzitter: Minister-president heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: We onderhandelen sinds 2019 over een Belgisch screeningsmechanisme voor buitenlandse investeringen. Het is tijdens die discussies vrij snel duidelijk geworden dat er uiteenlopende visies bestaan op de bevoegdheidsverdeling. Dat maakt de discussie er uiteraard niet eenvoudiger op.

Na een eerste ronde van interfederale gesprekken werd een ontwerptekst aan de Raad van State voorgelegd. Dat was in juli 2020. Het advies van de Raad van State is verschenen in september 2020. Dat advies bevestigt duidelijk dat ook de Vlaamse overheid bevoegd is voor de vrijwaring van de strategische en veiligheidsbelangen, zoals beschreven in het Bestuursdecreet.

We hebben de gesprekken hernomen in januari 2021, na de vorming van de Federale Regering. Er vonden drie gemengde politiek-ambtelijke vergaderingen plaats in de loop van januari en februari. Daaruit bleek dat de lezing van het arrest van de Raad van State verschilt tussen de federale en de Vlaamse overheid. Op ons voorstel vond een overleg plaats tussen de juristen van de betrokken entiteiten over het advies van de Raad van State. Sindsdien hebben we geen nieuwe uitnodiging voor overleg gekregen.

Ons standpunt tijdens de discussie was en is nog steeds dat een samenwerkingsakkoord de basis moet vormen voor een volwaardige en evenwaardige deelname aan een interfederaal screeningsmechanisme. Wij zien die visie op de bevoegdheidsverdeling ook bevestigd door de Raad van State in zijn advies. De Vlaamse Regering heeft dat standpunt op 2 april van dit jaar ook nogmaals formeel bevestigd.

Zoals u weet, wil de Vlaamse Regering hier echt werk van maken, om risico's voor openbare orde en veiligheid te mitigeren waar nodig. Het moet echter wel een mechanisme worden dat onze openheid voor buitenlandse investeringen en hun meerwaarde voor onze economie en innovatie maximaal behoudt en dat rechtszeker is, zowel voor de bedrijven als voor ons, als betrokken overheden. En het moet vooral ook een mechanisme zijn dat de bevoegdheidsverdeling binnen België respecteert. Dat betekent een interfederaal screeningsmechanisme en niet een federaal mechanisme met sporadische betrokkenheid van de gewesten, zoals minister Van Quickenborne liet uitschijnen in de krant.

Wat mij betreft, onderstrepen de uitspraken van minister Van Quickenborne de uiteenlopende visies op de bevoegdheidsverdeling. Wat de Vlaamse Regering betreft, zijn de gesprekken over een Belgisch screeningsmechanisme nog niet afgerond. De uitspraken van minister van Quickenborne zijn dus op zijn minst voorbarig.

Wij kijken uit naar een nieuw initiatief van het kabinet-Dermagne, dat deze oefening coördineert, om het overleg te hervatten. Een oplossing zal moeten worden gevonden rond de onderhandelingstafel, en niet op de voorpagina van een of andere krant, denk ik.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Ik ga daarmee akkoord. De oplossing zal inderdaad rond de tafel moeten worden gevonden, en niet in de media. Zeker als je kijkt naar houdingen, bijvoorbeeld ten zuiden van de taalgrens, ten overstaan van handelsverdragen, dan moeten we toch bevreesd zijn als de huidige Federale Regering solo zou gaan. Mijn bekommernis is dus niet enkel wiens domein het nu is en wie daarover beslist, maar ook of we belangrijke investeringen onnodig gaan mislopen. Welke concrete risico's ziet u voor investeringen bij ons in Vlaanderen, als de federale overheid toch solo zou blijven gaan in dit dossier?

De voorzitter: De heer Van Rompuy heeft het woord.

Peter Van Rompuy (CD&V): In de vorige legislatuur heeft Vlaanderen zich al bevoegd gemaakt voor die overheidsbedrijven die onder zijn bevoegdheid vallen. Daar is een soort noodrem voor gemaakt. In dit geval gaat het over andere types ondernemingen in het

Vlaamse Gewest. Onze lezing van het advies van de Raad van State is ook dat een samenwerkingsakkoord in dezen toch wenselijk zou zijn. Eigenlijk vind ik het vooral belangrijk dat Vlaanderen in deze materie het laatste woord kan hebben, het beslissende woord over welke beslissing er genomen wordt. Er is binnen het land wel degelijk een andere visie op hoe men naar de openheid van een economie kijkt. En dat kan in de twee richtingen gaan.

Ik denk dus dat het principe dat Vlaanderen het laatste woord moet hebben in het beoordelen of een investering kan doorgaan of niet, vanwege buitenlandse inmenging, wel een belangrijk principe is in deze materie.

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Mijnheer Van Rompuy, ik ben het volledig eens met wat u hebt gezegd.

Mijnheer Gryffroy, het risico dat we lopen, is dat er ofwel investeringen naar hier komen die we liever niet zien komen, vanwege een strategische bedreiging, ofwel dat investeringen die we wel graag hadden zien komen, door een federale beslissing niet tot hier zouden komen. Dat zijn de risico's die we moeten vermijden. Zoals de heer Van Rompuy zegt, moet het laatste woord daarover bij het niveau liggen dat bevoegd is voor buitenlandse investeringen. En dat zijn wij.

Het is ook belangrijk dat we geen investeringen doen die een bedreiging kunnen zijn voor onze strategische belangen. Ik ben hier dus niet aan het zeggen dat wij daar lakser mee zouden omspringen dan de federale overheid, maar misschien wel met wat andere gevoeligheden.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Bedankt voor het bijkomende antwoord. Het is dan wel goed dat de regering aan één zeel trekt. En dat is ook zo. Dat leiden we ook af uit de nota aan de Vlaamse Regering, met een duidelijk voorstel van beslissing, en ook uit wat collega Van Rompuy hier komt te vertellen. Een akkoord is altijd beter, maar die gevoeligheden moeten inderdaad wel mee opgenomen worden. Het is onze bevoegdheid, dus ik hoop dat hier in de nabije toekomst toch nog schot in de zaak komt.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Inez De Coninck aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management, over de ambitienota van de nieuwe Vlaamse bouwmeester – 3546 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Steven Vandeput

De voorzitter: Mevrouw De Coninck heeft het woord.

Inez De Coninck (N-VA): Minister-president, ik heb een vraag over de nieuwe Vlaamse bouwmeester, die onder uw bevoegdheid ressorteert. In de visienota van de Vlaamse Regering, van eind januari vorig jaar, lezen we wat de missie is van het bouwmeesterschap. Het bouwmeesterschap heeft als doel het bevorderen van de architectuurkwaliteit van de gebouwde omgeving en de stedenbouwkundige omgeving, en gaat ook in op beeldwaarde, bouwtechniek, toegankelijkheid enzovoort. De inzet wordt vooral geconcretiseerd in de begeleiding van opdrachtgevers bij publieke en publiek-private projecten op het vlak van het ontwerpen en realiseren van gebouwen, publieke ruimte, landschap en infrastructuur.

Om die missie tot uitvoering te brengen, werden de volgende twee taken beschreven: enerzijds het ondersteunen en begeleiden van publieke bouwheren, met het oog op de kwaliteitsverhoging van concrete projecten, en anderzijds visievorming inzake architectuurkwaliteit, kwaliteitsvol ontwerpen en bouwen in de hedendaagse samenleving.

Op 23 april van dit jaar presenteerde de nieuwe bouwmeester, Erik Wieërs, ons zijn ambitienota voor de komende vijf jaar. Daarin pleit hij ervoor om compacter te gaan wonen, met de meergezinswoning als norm. Op die manier pleit hij voor verdichting, kernversterking en dergelijke meer. Hij pleit er ook voor dat gebouwen meerdere functies kunnen aannemen.

Volgens de visienota moet de klemtoon van de bouwmeester uiteraard liggen op het verhogen van de kwaliteit van concrete projecten van publieke bouwheren en op visievorming over bouwen in de hedendaagse samenleving.

Ik heb dan ook de volgende vragen voor u, minister-president. Bent u van oordeel dat de ambitienota van onze bouwmeester past binnen de opdracht die de bouwmeester heeft gekregen in de nieuwe visienota van de Vlaamse Regering? Indien niet, welke acties zult u eventueel ondernemen om ervoor te zorgen dat de bouwmeester zijn opdracht en missie ten goede vervult?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Mevrouw De Coninck, het verwoorden en publiek maken van de eigen ambitie voor het nieuwe mandaat gebeurde op eigen initiatief van de nieuwe Vlaamse bouwmeester. Volgens de visienota die de Vlaamse Regering op 31 januari 2020 heeft goedgekeurd, heeft de bouwmeester een begeleidende, ondersteunende en inspirerende rol te vervullen. In die visienota is zijn eerste kerntaak als volgt omschreven: "De ondersteuning en begeleiding van publieke bouwheren (in de breedst mogelijke zin) met het oog op kwaliteitsverhoging van concrete projecten".

Om publieke bouwheren te kunnen ondersteunen bij concrete projecten, is uiteraard een conceptueel kader nodig, en zo komen we bij zijn tweede kerntaak: "Visievorming en reflectie inzake architectuurkwaliteit, kwaliteitsvol ontwerpen en bouwen in de hedendaagse samenleving". De ambitienota van de Vlaamse bouwmeester past binnen dat kader. In die ambitienota schetst de bouwmeester de principes die hem zullen leiden bij de ondersteuning en advisering van publieke opdrachtgevers en beleidsmakers op het vlak van ruimtelijke kwaliteit.

De eerste rode draad van de ambitienota van de nieuwe bouwmeester is 'het gesprek over architectuurkwaliteit'. Dat is duidelijk in lijn met de kerntaken van de Vlaamse bouwmeester, zoals bepaald in de visienota. Het is een verdere uitwerking van de aanzet die hij indiende tijdens zijn aanstellingsprocedure. De bouwmeester heeft mij, vooraleer hij zijn ambitienota op 23 april heeft gepresenteerd, in kennis gesteld van de tekst.

De inhoud spoort met de intenties van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen. Het staat de Vlaamse bouwmeester vrij om daarbij, als inhoudelijk onafhankelijk adviseur van de Vlaamse Regering, eigen accenten te leggen, die kunnen gelden als mogelijke voorbeelden en toepassingsmodellen. Maar het is uiteraard de Vlaamse Regering die, in samenwerking met het Vlaams Parlement, het beleidskader vaststelt. Dat beleidskader dient nog te worden vastgesteld in het meerjarenprogramma, dat door de Vlaamse Regering zal worden goedgekeurd.

De voorzitter: Mevrouw De Coninck heeft het woord.

Inez De Coninck (N-VA): Bedankt voor uw antwoord, minister-president. De ambitienota van de bouwmeester kwam vorige week ook aan bod in de commissie Leefmilieu, en dan vooral wat betreft de inhoud ervan. De minister van Omgeving

bevestigde daar dat die ambitienota conform de principes van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen is.

Wat de hoofdtaak van de bouwmeester betreft, zou ik het volgende willen vragen. We kennen allemaal de voorbeelden van de open oproepen in echt concrete projecten. Dat heeft heel positieve resultaten opgeleverd. Er is ook de Bouwmeester Scan. Er werden vorige week ook nog andere projecten opgesomd. Ik zou willen vragen om daar zeker voldoende aandacht voor te hebben en op die manier tegemoet te komen aan het eerste deel van zijn opdracht, namelijk de concrete projecten en concrete realisaties. Ik heb geen bijkomende vragen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Maaïke De Vreese aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management, over de vragen aan de Federale Regering naar aanleiding van de studie van de Nationale Bank van België over de economische impact van migratie – 3334 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Steven Vandeput

De voorzitter: Mevrouw De Vreese heeft het woord.

Maaïke De Vreese (N-VA): Ik wil het graag hebben over de studie over de economische impact van migratie. Die werd in 2018 door toenmalig federaal minister van Financiën Johan Van Overtveldt en staatssecretaris voor Asiel en Migratie Theo Francken besteld. De resultaten van deze studie werden eind 2020 gepubliceerd en we hebben het er al meermaals in deze commissie over gehad.

Ik en ook mijn fractie hebben daarbij voornamelijk vragen gesteld bij de methodologie die een vertekend beeld geeft en bij de onvolledigheid van de studie, bijvoorbeeld omtrent illegale migratie en illegale transmigratie. Dit thema zullen we dan ook verder met onze federale fractie in het federaal parlement opnemen.

Tijdens de commissiezitting van 9 maart 2021 gaf u een mooi overzicht van wat de Vlaamse Regering uit deze studie meeneemt. Uit uw antwoord bleek dat heel wat initiatieven van de Vlaamse Regering op het vlak van integratie, onderwijs, arbeidsmarkt en arbeidsmigratie tijdens deze legislatuur reeds tegemoetkomen aan de noden die uit die studie blijken. Ik ben er net zoals u van overtuigd dat het Vlaams Regeerakkoord van 2019 reeds vooruitliep op die studie van de Nationale Bank. Terecht haalde u ook aan dat de Vlaamse Regering enkele duidelijke verwachtingen heeft ten aanzien van het federaal niveau, zoals inzet op actieve in plaats van passieve migratie, een doeltreffender beheer van de Europese buitengrenzen, het stoppen van illegale migratie, het verplichtend maken van een voortraject of traject van inburgering in het land van herkomst als het bijvoorbeeld gaat over mensen die gezinshereniging aanvragen, en het nemen van de nodige maatregelen om de activering van werkzoekenden te versterken.

Hebt u deze vragen reeds opgenomen met de Federale Regering?

Welk antwoord hebt u dan gekregen op deze vragen en welke conclusies kunt u hieruit trekken? Kan men daar al conclusies uit trekken? Hoe zal dan de verdere opvolging hiervan gebeuren?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: We hebben inderdaad al herhaaldelijk in deze commissie gediscussieerd over deze kwestie. Zoals u aangeeft, heeft de Vlaamse

Regering in haar reflectie over deze studie van de Nationale Bank ook een aantal concrete vragen geformuleerd aan de Federale Regering over bijvoorbeeld inburgering in het land van herkomst of het evenwicht tussen zogenaamde passieve en actieve migratie.

Ik heb deze concrete vragen ook overgemaakt aan de Federale Regering, meer bepaald aan eerste minister De Croo en staatssecretaris Mahdi. Van die laatste heb ik op 28 april 2021 ook een antwoord ontvangen waarin hij aangeeft dat hij hierover graag met de Vlaamse Regering in gesprek gaat in het kader van de nieuw opgerichte Interministeriële Conferentie (IMC) Migratie en Integratie. Voor zover mij bekend, is er nog geen concrete vergadering voorzien.

Langs Vlaamse kant zullen we in elk geval onze concrete vragen bij het federale niveau blijven aankaarten, zij het in het kader van deze interministeriële conferentie, zij het in bilaterale contacten. Ik heb ook de Vlaamse ministers bevoegd voor de integratie, minister Somers, en de arbeidsmigratie, minister Crevits, gevraagd om deze thema's hoog op de agenda te houden.

De voorzitter: Mevrouw De Vreese heeft het woord.

Maaïke De Vreese (N-VA): Ik ben zeer blij om te horen dat er door u initiatief is genomen om dit bij de Federale Regering aan te kaarten. Ondertussen zijn alle bevoegde ministers op Vlaams niveau ervan op de hoogte.

Buiten de aan migratie gerelateerde onderwerpen hadden we ook nog de meer aan economie en arbeidsmarkt gerelateerde vragen. Die zullen dan, als ik het goed begrijp, nog bijkomend op de bilaterale overleggen worden aangekaart. Ook daar hoop ik dat we over die onderwerpen een antwoord krijgen. Er werd een antwoord ontvangen van de staatssecretaris. Was dat ook in naam van premier De Croo of moeten we ook van hem nog een antwoord verwachten?

De conclusie na de laatste bespreking die we hier hadden, was dat het opnieuw aankomt op het belang van grote bevoegdheidspakketten en dat Vlaanderen hierin veel meer bevoegdheid zou moeten hebben. Zeker binnen deze thematiek is het weer zeer duidelijk dat onze staatsstructuur verdragend werkt. Ik pleit hier zeker en vast voor meer bevoegdheden van de regio's op het vlak van arbeidsmarktbeleid en migratie.

Moet premier De Croo nog een antwoord geven of mag het antwoord van staatssecretaris Mahdi gezien worden als een omvattend antwoord? Daarnaast heb ik voor u geen verdere bijkomende vragen meer. Ik kan die ook stellen aan minister Crevits en minister Somers.

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Ik wil niets meer toevoegen, maar ik heb wel nog een antwoord op de vraag van mevrouw De Vreese. De brief kwam van de staatssecretaris zelf, maar net zoals de Vlaamse Regering is ook de Federale Regering één en ondeelbaar. Ik ga ervan uit dat dat in naam is van de premier. Het zal nu kwestie zijn om die IMC op te starten, zodat die thema's kunnen worden bediscussieerd.

De voorzitter: Mevrouw De Vreese heeft het woord.

Maaïke De Vreese (N-VA): Bedankt voor die verduidelijking, minister-president.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Stijn De Roo aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over het rapport van de OESO over erfbelasting – 3444 (2020-2021)

VRAAG OM UITLEG van Sarah Smeyers aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over de erfbelasting – 3497 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Steven Vandeput

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (CD&V): Op 11 mei 2021 bracht de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) een rapport uit met aanbevelingen omtrent erfbelastingen. Erfbelastingen en belastingen op giften spelen momenteel maar een kleine rol qua inkomsten en het aanpakken van ongelijkheid in de OESO-landen door de manier waarop ze uitgedokterd zijn, zo klinkt het. Die inkomsten optrekken kan, volgens de OESO, de ongelijkheid tegengaan. Verschillende tarieven voor verre en naaste familie zouden een minder goede keuze zijn dan eenzelfde tarief voor iedereen. Daarnaast staat de digitalisering steeds meer op punt. Die zou ook moeten worden gebruikt om beter te gaan monitoren en een erfbelasting af te dwingen.

De OESO haalt aan dat een hervorming in het kader hiervan bijvoorbeeld zou zijn om het totale bedrag te belasten dat een begunstigde in heel zijn leven ontvangt via erfenissen en giften, in plaats van dit per transactie te doen. De OESO vraagt om lage inkomens hiervan vrij te stellen en de vele mazen in het net te sluiten. Er is bewijs dat welvermogende huishoudens minder belast worden, omdat ze meer profiteren van belastingvoordelen. Een belasting op vermogen gedurende een heel leven zou belastingontwijking tegengaan en kansengelijkheid stimuleren. Achterpoortjes moeten geminimaliseerd worden, en erfenissen en schenkingen worden beter op dezelfde manier behandeld.

Ook professor Maus van de VUB ondersteunt de aanbeveling om de achterpoortjes dicht te timmeren in plaats van de erfbelasting af te schaffen en bevestigt dat dit voor ongelijkheid zorgt tussen diegenen die fiscalisten kunnen betalen om aan successierechten te ontsnappen en diegenen die dit niet kunnen. Zonder achterpoortjes wordt de pot groter en kan men voor iedereen de belasting verlagen, al raadt de OESO ten strengste aan om dit blijvend progressief te doen. In België bezit de top-1 procent rijkste huishoudens 12 procent van de rijkdom. De top-10 procent rijkste huishoudens bezit 42 procent van de rijkdom in België.

Kapitaal wordt ten opzichte van arbeid steeds minder belast. Het belasten van een erfenis is volgens de OESO dé manier om kansengelijkheid aan te pakken. De erfbelasting zou als instrument beter geschikt zijn, omdat er bij de personenbelasting allerhande uitzonderingsstelsels voorhanden zijn die de belasting, en meer bepaald het solidariteitsprincipe, waarbij de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen, uithollen. Hierdoor stelt de OESO vast dat de vermogens sterk ongelijk verdeeld zijn en dat deze trend nog toeneemt. Een hervorming in de erfbelasting kan hand in hand gaan met hervormingen van de personenbelasting.

Het zou nu veel te makkelijk zijn voor de allerrijksten om hun bezit binnen de familie te houden. De denktank van welvarende economieën adviseert daarom de erfbelasting te verhogen. Geld hoopt zich op aan de top; de meeste erfenissen belanden in de rijkste vermogensgroep en bij de oudste leeftijdscategorieën. De ongelijkheid tussen vermogensgroepen en tussen generaties neemt hierdoor toe.

Het wordt makkelijker om welvaart generaties lang door te geven. Volgens critici botst dat met het uitgangspunt dat iedereen die in België geboren wordt, gelijke kansen verdient. De gemelde omvang van giften en erfenissen van de 20 procent rijkste huishoudens blijkt namelijk vijftig keer zo groot als bij de 20 procent armste huishoudens.

In de media haalde u vorig week nog aan dat als de pot van de fiscale inkomsten groter zou zijn, we dan ten gronde zouden kunnen kijken of we de erfbelasting kunnen loslaten of verminderen. Aangezien erfbelastingen niet populair zijn, toont onderzoek aan dat het cruciaal is om de burgers te informeren hoe deze belasting een rol kan spelen om ongelijkheid tegen te gaan. Mensen overschatten ook vaak hoeveel men effectief aan erfbelasting zou moeten betalen. Ook hier zou sensibiliseren en informeren een draagvlak moeten creëren.

Wilt u, minister, in het licht van dit rapport en de aanbevelingen rond kansengelijkheid nog steeds onderzoeken hoe u de erfbelasting kunt verminderen?

Wat is uw visie over het rapport en de door de OESO geformuleerde voorstellen?

Welke initiatieven plant u om de Vlaming te informeren en te sensibiliseren over de rol van erfbelasting, en dit met de bedoeling om het draagvlak te vergroten en de instandhouding van de ongelijkheid te vermijden?

De voorzitter: Mevrouw Smeyers heeft het woord.

Sarah Smeyers (N-VA): Minister, uit de meest recente cijfers van de Vlaamse Belastingdienst blijkt dat alle overleden Vlamingen in 2019 11,97 miljard euro nalieten. Er wordt belast in schijven van 3, 9 en 27 procent. De Vlaamse Belastingdienst zegt dat we met een gemiddelde van 10 procent moeten rekening houden. Zo'n 1,3 miljard euro wordt aan erfbelastingen betaald.

Het is geen nieuws dat veel mensen de erfbelasting, of de successierechten zoals dat wordt genoemd, als onrechtvaardig ervaren. Die onrechtvaardigheid komt volgens mij vooral voort uit het feit dat op de bedragen die de meeste mensen nalaten, al inkomstenbelasting bij leven is betaald. Dat is heel zuur voor erfgenamen. Ze hebben het gevoel dat ze voor die erfenis nog eens bijkomend moeten betalen. Dat voelt aan als een belasting op een belasting.

Vooralsnog beschikt Vlaanderen helaas maar over een beperkt aantal fiscale bevoegdheden. Als die groter zouden zijn, dan zouden we die tarieven kunnen veranderen. Ik maak daar echter ook voorbehoud bij, ik ben daar niet naïef, maar zeer realistisch in. We moeten echter ook de puntjes op de i zetten. Binnen onze Vlaamse bevoegdheden is ons beleid de laatste jaren al in de goede richting geëvolueerd. Ik denk dat dat ook in uw antwoord vervat zal zitten; zo niet, dan zal ik het zelf nog eens zeggen. Er is onze vriendenerfenis. Federaal is er ook een verschuiving geweest qua erfdeel van de kinderen. Heel belangrijk is dat stiefkinderen fiscaal qua tarifiering op dezelfde manier behandeld worden als de eigen kinderen. Er wordt dus rekening gehouden met de maatschappelijke tendens van de nieuw samengestelde gezinnen. Dat zijn toch allemaal stappen in de goede richting.

Specialisten in fiscaal recht pleiten er niet zozeer voor om de erfbelasting volledig af te schaffen, maar wel om een rechtvaardiger systeem uit te werken, waarbij wat zij 'alle achterpoortjes' noemen worden dichtgetimmerd en de erfbelasting voor iedereen, en dus niet alleen die voor de meer vermogenden die zich een vermogensplanner kunnen permitteren, fundamenteel wordt verlaagd.

De heer De Roo zei het net al, maar ook dat vind ik een beetje een misvatting. Het lijkt alsof mensen met een kleiner vermogen het maar moeten laten gebeuren. Dat

is helemaal niet zo. Men kan dure fiscalisten raadplegen, maar er is ook nog altijd de notaris, die voor kleine en grote vermogens raad geeft bij de erfenisplanning. Misschien moet de Koninklijke Federatie van het Belgisch Notariaat (Fednot) daar nog meer op inzetten.

Een schenking, waarbij de tarieven lager zijn, zeker wat de roerende goederen betreft, is wat mij betreft in geen geval een achterpoortje. Dat is een legale manier van overdracht van vermogen bij leven. Dat is misschien nog te weinig bekend of wordt nog altijd gepercipieerd als een systeem of rechtshandeling die alleen rijke mensen zich kunnen permitteren. Niets is minder waar.

Ik heb al gezegd dat de erfbelasting op een aantal vlakken grondig werd hervormd. Zo werd het tarief voor erfenissen in de zijlijn voor broers en zussen substantieel verlaagd. Daarnaast is er de vriendenerfenis. Ook het duolegaat werd aangepast.

Wellicht zouden we, als we in Vlaanderen volledige fiscale autonomie zouden hebben, nog andere hervormingen kunnen doen. Dat is ook de opzet van mijn vraag.

Minister, ziet u nog mogelijkheden om het gevoel dat heerst dat successierechten uiterst onrechtvaardig zijn, weg te nemen? Dat is natuurlijk binnen de huidige economische toestand. We moeten realistisch blijven, want die belastingen zijn ook nodig om inkomsten voor de staat te genereren, die ze dan kan inzetten voor het algemeen belang.

De voorzitter: Minister Diependaele heeft het woord.

Minister Matthias Diependaele: Bedankt voor uw vragen, mijnheer De Roo en mevrouw Smeyers. Ik zal ze samen behandelen, want ze overlappen elkaar.

Mijnheer De Roo, bedankt om dit rapport onder de aandacht te brengen. Ik zal hier enkel op de grote lijnen ingaan. De bevindingen van de OESO zijn bovendien niet nieuw, maar moeten bovenal in hun totaliteit en in hun juiste landenspecifieke context worden bekeken, of in het geval van Vlaanderen nog beter in een regio-specifieke context gelet op de fiscale autonomie van de gewesten.

Het is belangrijk vooraf op te merken dat het OESO-rapport het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest onderzoekt. Dat staat in het rapport ergens in een voetnoot, maar het gaat over de Brusselse situatie en die heeft men dan naar heel België geëxtrapoleerd. Dat klopt natuurlijk niet, want wij hebben al een paar aanpassingen gedaan. Het zou een grote fout zijn om al te veel af te leiden uit wat de Brusselse cijfers weergeven, zowel op het vlak van de verschillende sociaaleconomische achtergrond van Brussel en Vlaanderen, maar ook op het vlak van het eigenlijke successierechtensysteem dat in Vlaanderen de laatste jaren al enkele keren is bijgestuurd en hervormd.

U haalt vooral aan dat belastingen herverdelend moeten zijn, maar daarin volg ik u maar zeer beperkt. Dat is niet de hoofddoelstelling van belastingen, laat staan de enige. Belastingen dienen om te voorzien in middelen waarmee kan worden voorzien in belangrijke noden van de maatschappij. We moeten niet streven naar een samenlevingsmodel met een volledig gelijke verdeling, want we weten intussen dat dit niet werkt. Ik denk dat dat altijd een zeer moeilijk gegeven is. Je moet daarin een correct evenwicht houden, maar ik verzet me tegen de idee dat je een erfbelasting of vermogensbelasting invoert om echt naar een volledige gelijkheid te gaan.

We moeten wel streven naar een samenleving waarin iedereen gelijke kansen krijgt. Dat is natuurlijk iets helemaal anders. Gelijke kansen zijn niet hetzelfde als gelijkheid. Laat dat zeer duidelijk zijn. Met alle respect, maar in uw vraagstelling

werd dat wat door elkaar gebruikt en ik wil toch wel heel duidelijk wijzen op het onderscheid tussen die twee.

De erfbelasting levert daartoe al een belangrijke bijdrage: de ontvangsten uit erfbelasting bedragen ongeveer 1,3 miljard euro per jaar. Inclusief schenkbelasting gaat het om 1,7 miljard euro. Dat is ongeveer 27 procent van alle gewestbelastingen en 3,4 procent van de Vlaamse begroting. Die middelen worden ingezet voor Onderwijs, Welzijn en andere domeinen die de hele samenleving ten goede komen.

Het rapport vertrekt van de vaststelling dat er een ongelijke verdeling is van vermogens. U hebt bepaalde cijfers geciteerd. Maar wat u niet hebt geciteerd en wat datzelfde rapport ons ook leert, is dat ons land het op dat vlak niet slecht doet: we staan daar op plaats 5, wat maakt dat slechts 4 van de 27 landen in deze indicator nog hoger scoren. Dat zijn Slowakije, Japan, Polen en Griekenland.

Ik denk dat we akkoord kunnen zijn dat de belastingen in België erg hoog zijn. U haalt ook de personenbelasting aan. We hebben in de vorige Federale Regering goed samengewerkt om deze verder te verlagen door de taxshift. De verdere verlaging van de personenbelasting voor wie werkt, spaart en onderneemt zou ook nu nog altijd de focus moeten zijn. Ik denk dat mensen die op die manier een bijdrage leveren aan onze samenleving, dat fiscaal ook mogen voelen, zodat men effectief meer overhoudt van werken, sparen of ondernemen.

Men mag daarbij nooit voorbijgaan aan de eigenheid van de mens. Het is nu eenmaal zo dat mensen welvaart voor zichzelf willen opbouwen en de inspanningen die ze leveren, hangen daarvan af. Als men merkt dat men voor zichzelf minder welvaart kan overhouden, dan zal men ook minder inspanningen leveren om die welvaart op te bouwen. Ik denk dat je heel voorzichtig moet zijn als je de gelijkheid van alle mensen wilt bereiken, want dan zullen die inspanningen ook minder zijn. Je mag niet voorbijgaan aan hoe de mens inherent in elkaar zit. We kunnen op een wit blad allemaal een perfecte samenleving uittekenen, maar als je dan voorbijgaat aan het karakter, de emotie en hoe de mens werkt, dan zul je met een contraproductief of tegengesteld resultaat eindigen. Dat kan niet de bedoeling zijn en experimenten in het verleden hebben dat al duidelijk aangetoond.

Vlaanderen is jammer genoeg nog niet bevoegd voor de personenbelasting, maar binnen onze eigen bevoegdheden zaten we ook niet stil. De voorbije twee decennia is vooral ingezet op de activering van het slapend vermogen via een drastische verlaging van de schenkbelasting, eerst voor roerende en daarna ook voor onroerende goederen. Dat is een zeer bewuste beleidskeuze. De beleidsintentie daarbij was om Vlamingen ertoe aan te zetten om eerder tijdens hun leven te schenken.

Een verlaging van de schenkingsrechten zorgt ervoor dat slapende vermogens sneller aan een jonge generatie worden doorgegeven, zodat dat kapitaal sneller maatschappelijk, economisch en sociaal kan worden geactiveerd. Zo kunnen grootouders hun kleinkinderen geld schenken om een woning te bouwen of te renoveren, om een eigen zaak te starten of om op andere manieren het economisch leven te stimuleren. Dat creëert tevens sociale bescherming, want iedereen kent de waarde van zijn eigen huis. Dat is een sociale ondersteuning, maar we krijgen vooral sneller dat slapend vermogen in de economie, wat voor de hele samenleving welvaart en tewerkstelling creëert.

Om al die redenen wil ik duidelijk zijn. In Vlaanderen is een verhoging van de erfbelasting deze legislatuur niet aan de orde. Ik denk dat we met onze huidige erfbelasting een goed evenwicht hebben. We hanteren progressieve tarieven, we verlagen de onrechtvaardigste tarieven en we pakken de belastingontwijking aan.

Ik blijf uiteraard wel naar verdere verbeteringen streven. Een belangrijke speerpunt is de zoektocht naar administratieve vereenvoudigingen en de actieve vermijding van regelnevel. Gezien de actuele budgettaire krapte is het niet enkel

belangrijk doordachte nieuwe beleidspistes uit te werken, maar ook de beleidskeuzes uit het verleden kritisch onder de loep te durven nemen. Door middel van gerichte beleidsevaluaties en spending reviews blijven we stelselmatig verbeteringen zoeken. We moeten niet enkel aandacht hebben voor misbruikte achterpoortjes. Ook inefficiënte, ondoelmatige of disproportioneel complexe regimes komen hierbij in het vizier.

Mevrouw Smeyers, uw vraag om uitleg sluit hier mooi bij aan. Ik heb nooit onder stoelen of banken gestoken dat ik ervoor ijver de fiscale achterpoortjes zo veel mogelijk te sluiten. Ik spreek zeker niet tegen dat we de achterpoortjes moeten sluiten. Ik ben daar een voorstander van, want een achterpoortje is een oneigenlijk gebruik van de fiscale wetgeving.

Recent heeft professor Maus in een artikel de schenkingen een achterpoortje genoemd. Zo is het in het artikel naar voren gekomen. Ik ben het daar fundamenteel niet mee eens. Het is immers duidelijk de bedoeling van de decreetgever het vermogen sneller tussen generaties te laten overgaan. Ik hoor dikwijls de opmerking dat er meer dan 300 miljard euro op spaarboekjes staat. We willen dat geld mobiliseren, en het goedkoper maken van de successierechten op schenkingen is een van die systemen. Het is de bedoeling dat dit geld sneller weer in de economie komt. Het duolegaat was wel een achterpoortje. Dat is een van de allereerste aanpassingen die ik heb doorgevoerd.

Het is allemaal gemakkelijk gezegd, maar het sluiten van achterpoortjes is dat uiteraard niet. We spreken hier namelijk niet over fraude, maar over een gewiekste toepassing van de wetgeving. Soms hebben we niet de volledige bevoegdheid en zit de bevoegdheid deels bij de federale overheid.

Ik wil aan dit algemene antwoord nog iets toevoegen. Het is jammer dat ik de vragen om uitleg heel laat krijg en dat ik weinig voorbereidingstijd heb. In het belangrijke, uitdagende en boeiende debat over de erfenisrechten liggen de standpunten ver uit elkaar. Het is jammer dat ik nu slechts een beperkt antwoord kan geven.

Mijnheer De Roo, eerst en vooral is er in mijn ogen een groot verschil tussen het creëren van gelijkheid in een samenleving, waar ik geen voorstander van ben, en het creëren van gelijke kansen. Dat is een fundamenteel verschil. Maar in uw vraag om uitleg haalt u dit door elkaar. Ik denk dat we dat beter niet doen.

Daarnaast wordt hier de indruk gewekt dat de invoering van een vermogensbelasting de top van de samenleving meer zou belasten. Er zijn redenen om zoiets te zeggen, maar het is moeilijk zich hierop te richten. Het geld gaat dan naar de Vlaamse overheid. Indien u iets aan de ongelijkheid wilt doen en meer kansen wilt bieden, moet u nadenken over wat de Vlaamse overheid precies met die centen moet doen. Die centen worden hier niet in opgenomen. U focust enkel op het afnemen van wie blijkbaar te veel heeft. Dat is een debat op zich, maar wat zullen we dan doen met dat geld? Voor mij is het absoluut geen uitgemaakte zaak dat we er de samenleving in zijn totaliteit een dienst mee bewijzen die centen naar de Vlaamse overheid te laten gaan. Wat belastingverhogingen en het innen van belastingen betreft, kan de Vlaamse overheid zich beter bescheiden opstellen. We moeten zeker het debat voeren over wat dan precies met die centen moet gebeuren.

Het laatste punt is politiek zeer moeilijk. Ik vind het absoluut te verantwoorden dat de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen, maar wie naar alle belastingen in dit land kijkt, kan moeilijk tegenspreken dat het probleem is dat die sterkste schouders heel dikwijls in de middenklasse eindigen. De middenklasse wordt zwaar belast, maar is ook hard nodig voor de welvaartscreatie. Als u een systeem vindt

dat zich tot de rijken richt, kunnen we het debat voeren, maar we moeten de middenklasse van al te zware lasten vrijwaren. Dat is een moeilijk punt.

Het debat over de erfenisrechten omvat heel wat 'ins and outs' die in dit kort tijdsbestek niet aan bod kunnen komen en die een breder maatschappelijk debat verdienen.

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (CD&V): Minister, ik dank u voor uw antwoord, maar ik moet eerlijk zeggen dat ik een beetje verveeld zit met de framing waar u me induwt. Wat in mijn vraag om uitleg staat, komt uit het rapport van de OESO. Het is een verdienstelijke poging om op zes dagen tijd een rapport van honderd bladzijden op anderhalve bladzijde samen te vatten en zo tot een vraag om uitleg en het begin van een debat te komen. Indien ik volgens u in mijn vraagstelling gelijkheid en gelijke kansen door elkaar haal, kan ik enkel verwijzen naar het rapport van de OESO, waarin de termen door elkaar worden gebruikt. Mijn poging tot vraagstelling was bedoeld om een visie los te weken op hoe u naar de aanbevelingen van de OESO kijkt. U hebt dat wel degelijk gedaan, maar wat in dit rapport en in mijn vraagstelling staat, is, voor alle duidelijkheid, geen weergave van het standpunt van CD&V. Het is de bedoeling in deze commissie vragen om uitleg te stellen over een aantal externe factoren die aan bod komen.

Ik wil nog even inpikken op de extrapolatie naar Vlaanderen. Dat klopt, maar de aanbevelingen in het rapport zijn op alle landen van toepassing. Dat wil ik even rechtzetten.

Als u zegt dat gelijke kansen en gelijkheid niet hetzelfde zijn, hebt u een punt. Dat de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen, past daarin. Het is volgens u moeilijk de middenklasse te ontzien, maar dat is een zoektocht die we moeten durven aangaan. Er moet op elk moment een sociaal rechtvaardige erfbelasting zijn, met een evenwicht tussen het herverdelend karakter en billijkheid voor wie erft. Wij pleiten, voor alle duidelijkheid, niet voor een verhoging van de erfbelasting, maar we ondersteunen wel uw zoektocht naar verbeteringen en het sluiten van achterpoortjes.

Wij staan zeker open voor een boeiend maatschappelijk debat hierover, want dit verdient een breder debat dan wat hier aan bod kan komen. Ik wilde dit gewoon nog even rechtzetten.

De voorzitter: Mevrouw Smeyers heeft het woord.

Sarah Smeyers (N-VA): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Het doet me plezier dat u dit ook een boeiende discussie vindt. Als we hierover praten, kunnen we maatschappelijke, sociale en zelfs filosofische debatten voeren. Het punt is dat u als minister van Financiën de inkomsten van de Vlaamse staat moet bewaken en dat u op dat vlak realistisch bent. Uw antwoord heeft het voordeel van de duidelijkheid. We zitten in een budgettaire situatie waarin we ons geen dergelijke verlagingen kunnen veroorloven. Het zou trouwens hypocriet zijn, want het zou een loze belofte zijn dit te beloven. Indien iets wordt verlaagd, moet ergens anders iets worden verhoogd. We kennen de budgettaire situatie en uw antwoord heeft het voordeel van de duidelijkheid.

Ik wil de puntjes op de i zetten. Ik heb een schenking geen achterpoortje genoemd. Professor Maus durft dat misschien, maar dat klopt niet. We zouden eigenlijk elke Vlaming met een klein of een groot vermogen moeten stimuleren om bij leven schenkingen te doen en zich hierover te bevragen.

Iedereen doet er goed aan al eens na te denken over het onroerend en roerend vermogen. Eventueel kan een gedeelte, al dan niet gesplitst in naakte eigendom en vruchtgebruik, al aan de kinderen of de kleinkinderen worden gegeven.

Ik wil nog eens van de gelegenheid gebruik maken om te zeggen dat professoren als professor Maus vinden dat we ervoor moeten zorgen dat niet enkel de vermogenden zich een vermogensplanner kunnen permitteren om de achterpoortjes te vinden, maar dat professor Maus misschien zelf de specialist in het fiscaal recht is die de achterpoortjes zoekt. We moeten de burger ervan bewust maken dat hij aan successieplanning kan doen. Het maakt niet uit of hij een groot of een klein vermogen heeft. Hij kan de notaris om een gratis eerste advies vragen. Als het tot een schenking komt, komen daar natuurlijk erelonen bij, maar de centen die op die manier worden bespaard, wegen niet op tegen de successierechten die de erfgenamen moeten betalen. Het is jammer dat dit verkeerd beeld bestaat en ik hoop dat dit uit de wereld of toch uit Vlaanderen kan worden geholpen.

De voorzitter: De heer Schiltz heeft het woord.

Willem-Frederik Schiltz (Open Vld): Minister, ik dank u voor uw antwoord en voor het ruime, boeiende debat hierover. Ik begrijp dat het op korte termijn niet altijd gemakkelijk is.

Mijnheer De Roo, ik moet bekennen dat ik ook de perceptie had dat u er in uw vraagstelling op hintte de erfbelasting te gebruiken om meer gelijkheid in de wereld, in België en in Vlaanderen te installeren. Ik ben blij dat u dat hebt rechtgezet of genuanceerd.

Minister, voor mijn fractie is het natuurlijk evident. We hebben steeds voor een lagere en eenvoudigere erfbelasting gepleit. Ik ben blij dat we tijdens de vorige legislatuur en deze legislatuur verdere stappen hebben gezet. Dat is een goede zaak, omdat dit exact tegemoet komt aan de bezorgdheden die in het rapport opduiken. Het is een beetje een negentiende-eeuws beeld dat rijkdom rijkdom voortbrengt. Net door de hoge tarieven in de zijlijn te verlagen, wordt die zogenaamde vermogensconcentratie in een aantal rijke families vermeden. Indien iemand niet meer fiscaal wordt gedwongen om enkel zijn kinderen een erfenis na te laten, kan hij ook geld aan een goed doel schenken. Op dat vlak hebben we het achterpoortje trouwens gesloten. U hebt terecht aangehaald dat dit een van uw eerste daden in functie was om het altruïstisch karakter te versterken. Investerings in bedrijven met een erfenis zijn zaken waar we naartoe moeten gaan en die een ongewenste ophoping van vermogens kunnen vermijden. Een belastingverlaging op dit vlak zorgt net voor democratisering en zorgt ervoor dat ook de mensen die geen dure vermogensplanner kunnen betalen hun beperkt of minder beperkt vermogen op een transparante, eenvoudige wijze kunnen organiseren.

Wat is de onderliggende discussie? Onder liberalen, waar ik u op dit vlak bijna bijreken, voeren we vaak een discussie over wat nu het meest liberaal is. Ik deel dit even met de commissie, want dit is een boeiend debat dat we intern soms voeren. Met een erfbelasting van 100 procent wordt niemand bevoordeeld en kan iedereen met gelijke kansen aan de start komen. De erfbelasting kan ook 0 procent zijn, want er is al voor gewerkt en er zijn al tweemaal belastingen op betaald. Ik heb daar zelf ook mee geworsteld. Hoe hoger we de erfbelastingen maken, hoe sneller de mensen hun geld zullen wegschenken en daar heffen we ook geen taksen op. Ik denk niet dat dit de beste inkomsten oplevert om het sociaal beleid te financieren. De mensen zullen, hoe we het ook draaien of keren, hoge belastingtarieven ontwijken.

Het is niet wenselijk de tarieven zo hoog te maken dat de mensen zich bijna verplicht voelen hun geld tijdens hun leven weg te schenken. Als iemand een gezonde leeftijd bereikt en ouder wordt dan zijn kinderen hadden vermoed, zitten zij maar te wachten op die vervloekte erfenis die ze nodig hebben om hun huis te bouwen. Als iemand zijn geld afgeeft, is hij overgeleverd aan de goodwill van zijn kinderen of van anderen.

In die zin zou ik er toch voor willen pleiten om ervoor te zorgen dat erfbelastingen niet in die mate hoog blijven of worden dat ze ertoe zouden leiden dat alles verhuist naar schenkingen bij leven. Als u zegt dat we dat ook nog eens gaan taxeren, dan zijn we heel verkeerd bezig. Zoals gezegd, wij zijn in Vlaanderen en in België een van de landen met de grootste herverdeling van welvaart in de wereld. Wij zitten in de top tien. Ik denk dus niet dat wij de erfbelasting moeten verhogen om ons sociaal beleid nog socialer te maken. In die zin, minister, ben ik blij met het werk dat u levert en hoop ik dat er op termijn nog ruimte aan de horizon gloort om de belastingen op erfenissen nog iets te hervormen. Misschien kan daar de spending review ook een interessant middel toe zijn, om ervoor te zorgen dat wij onze middelen efficiënt en grondig besteden.

Dank u alvast voor de moeite die u daarvoor doet. U zult in onze fractie een grote bondgenoot vinden om dat beleid voort te zetten.

De voorzitter: Minister Diependaele heeft het woord.

Minister Matthias Diependaele: Ik wil weten hoe de liberalen staan tegenover het zelfbeschikkingsrecht der volkeren. Dat is wel redelijk belangrijk voor mij om mij al dan niet onder die term te laten vatten.

Willem-Frederik Schiltz (Open Vld): Ik wist niet dat het zelfbeschikkingsrecht der volkeren een impact had op de erfbelasting.

Minister Matthias Diependaele: Dat heeft impact op alles, mijnheer Schiltz, op onze hele samenleving!

Alle gekheid op een stokje.

Mijnheer De Roo, ik verbeter mijzelf met plezier. Ik had het inderdaad zo genomen, maar die tekst kan verwarrend zijn. Als u dat zegt, ondersteun ik dat graag. Dan herhaal ik mijn antwoord in die zin dat ik het niet eens ben met de OESO, met veel van de bepalingen daarin.

Verder denk ik dat we in elk geval een doelstelling delen: we blijven een zoektocht doen naar verbetering. We blijven zoeken naar lagere en eenvoudigere erfbelastingen. Dat zorgt er volgens mij ook voor dat het rechtvaardiger is. Maar ik steek niet onder stoelen of banken dat we op dit moment niet de budgettaire ruimte hebben. Punt. Dat is nu eenmaal zo.

In mijn ogen is het belangrijkste wat we hier voor ogen moeten houden dat het eigendomsrecht op zich ook iets waard is. Het eigendomsrecht omvat ook dat je als levende, als persoon, kunt kiezen wat er met het vermogen dat je hebt opgebouwd gebeurt. Is dat door puur geluk, door de lotto te winnen, of door heel harde inspanningen? Het eigendomsrecht – dat is artikel 1 van het elfde protocol van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) – is daarin vervat. Wij verdedigen dat. Je moet altijd voorzichtig zijn: als je beperkingen stelt aan het eigendomsrecht, moet je daar goede redenen voor hebben en een goed evenwicht. Het mag niet disproportioneel zijn. Dat is waar het hier om gaat. Dat is natuurlijk een inschatting. Naargelang van ideologische en zelfs filosofische achtergronden – ik ben het daarmee eens – verschilt het hoever je daarin gaat.

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (CD&V): Collega's, ik zal erop letten om in het vervolg met citaten te werken, zodat er zeker geen verwarring ontstaat. Ik denk dat ik ongeveer dertig keer 'OESO' heb uitgesproken, maar toch was er nog verwarring. Ik zal daar dus zeker op letten.

Collega's, de budgettaire toestand is niet van dien aard dat we op korte termijn naar grote verlagingen kunnen gaan of naar grote hervormingen. Maar zoals gezegd blijven wij de zoektocht naar verdere optimalisering mee ondersteunen. Zolang erfbelasting bestaat, zal dat een onpopulaire maatregel blijven, hoe je het ook draait of keert. Hier is een rol voor Vlaanderen weggelegd om goed uit te leggen waarom ze er is en wat er met die middelen gebeurt. Het debat zal zeker nog worden voortgezet.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Maurits Vande Reyde aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over de zorgwekkende Vlaamse schuldpositie – 3545 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Steven Vandeput

De voorzitter: De heer Van de Reyde heeft het woord.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Ik was nog aan het nadenken over de vraag over het zelfbeschikkingsrecht der volkeren. Ik heb nog altijd geen antwoord op de vraag wat een volk is. Wat is een natie? Dat is een vraag die mij altijd bezighoudt. Als u daar ...

De voorzitter: Mijnheer Vande Reyde, het onderwerp is de zorgwekkende Vlaamse schuldpositie. Dat is de vraag die geagendeerd is. Als u een vraag over het zelfbeschikkingsrecht der volkeren wilt stellen, dan mag u dat altijd. Ik wil hem zelfs toelaten, als u tenminste een beetje een bodem van onderwerp hebt.

U hebt nu het woord met betrekking tot wat u 'de zorgwekkende Vlaamse schuld' noemt.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Minister, u moet op mijn vraag geen verdediging of een pasklaar antwoord hebben, dat besef ik wel, maar het is wel een interessante analysevraag in het kader van wat allemaal de komende jaren nog gaat komen.

Twee zaken waren de aanleiding tot mijn vraag: enerzijds het interview dat u vorige week gaf in De Tijd en anderzijds de begrotingsaanpassing die vorige vrijdag op de agenda van de Vlaamse Regering stond. De uitleg bij de begrotingsaanpassing was nogal summier. Het enige wat duidelijk was, was dat de uitgaven in het kader van de coronasteun nog verder zijn gestegen en dat de coronaprovisie daarom aangepast moest worden. Het tekort zou dit jaar ook hoger oplopen dan gedacht.

Minister, in het interview had u het over de houdbaarheid van de schuld. We hebben het daar ook over gehad tijdens de begrotingsopmaak. De heer Rzoska heeft toen vragen gesteld over het vasthouden aan de Vlaamse schuldnorm. Als we de huidige prognoses bekijken, met alle voorbehoud dat daarbij gemaakt moet worden – Oosterweel, relanceplan, Europese middelen – zou de Vlaamse schuld tegen eind 2024 oplopen tot 100 procent van de uitgaven. Dat is gigantisch veel, collega's. Dat betekent dat de Vlaamse schuld gelijk zal zijn aan wat de Vlaamse overheid op een jaar uitgeeft. Dat zijn historische cijfers. We hadden ons nooit kunnen inbeelden dat we in een dergelijke situatie zouden terechtkomen. Het doet me wat denken aan de Belgische toestand in de jaren 80. Uiteraard zijn daar redenen voor, die we allemaal kennen. Maar het noopt ons toch tot het stellen van de vraag wat we daaraan zullen doen, hoe we dit structureel kunnen oplossen. Of aanvaarden we dit als een nieuwe realiteit?

In het interview zei u iets interessants: gegeven de macro-economische toestand, de internationale context, de stijging van de grondprijzen en de begrotingsuitgaven van allerlei overheden, is het mogelijk dat de rente de komende jaren zal stijgen, waardoor die schuld moeilijk houdbaar blijft. Dat vond ik een zeer interessante uitspraak, omdat nog niet zo lang geleden algemeen werd aangenomen dat een hoge schuldgraad voor overheden nog wel meevalt. Ik herinner me dat professoren tijdens de commissies hier met het relancecomité letterlijk zegden: "Deficit spending is the way to go." Gratis lenen was allemaal geen probleem, men maakt zelfs winst als men leent. Op een bepaald moment was dat even ook letterlijk zo. Er werd gezegd dat overheden moesten uitgeven en de schulden later maar moesten oplossen. Daar kwam het op neer.

Nu staan we een jaar verder, in een nieuwe realiteit, waarin die coronasteun nog veel groter is dan oorspronkelijk gedacht. De houdbaarheid van de schuld wordt steeds meer in vraag gesteld, ook door economen. Mijn vraag is hoe we daar in de toekomst mee zullen omgaan. Heel concreet: zullen we die Vlaamse schuldnorm aanhouden of niet? U hebt bij de begrotingsopmaak gezegd dat het nog altijd de bedoeling is om de schuldnorm aan te houden, maar dat we een kleine tussenpauze zouden nemen om daarna verder te zetten. Hoe kunnen we dat in de toekomst structureel verankeren? Zullen we die schuldnorm effectief aanhouden? Ik denk dan vooral aan het tweede aspect van die schuldnorm. Er wordt namelijk vaak gezegd dat men niet boven de 65 procent mag gaan. Ik vind het tweede element van de schuldnorm veel relevanter, dat zegt dat tegenover de schulden een groter aandeel van activa moet staan. Dat is iets wat collega Muyters ook vaak zei toen hij nog minister was: onze schulden zijn houdbaar omdat daar activa tegenover staan. Dat is zoals schulden aangaan om een huis te kopen, want dan heeft men dat huis. Als men schulden aangaat om wegen en andere infrastructuur aan te leggen, dan staan daar activa tegenover. Dat is in deze coronaperiode echter niet het geval, eigenlijk net het omgekeerde: we zijn schulden aan het aangaan om tijdelijke, zeer grote putten te dempen. Zullen we in het kader van de relance structurele maatregelen nemen die echt activa opleveren? Het is vooral dat tweede element dat mij zorgen baart. Zullen er voldoende activa tegenover onze schuld staan? Zal dat onze rating in de toekomst niet beïnvloeden? Dat is eigenlijk mijn eerste vraag. Hoe evalueert u de evolutie van onze schuld?

Is de huidige Vlaamse schuldpositie volgens u houdbaar op korte en middellange termijn? U hebt al aangegeven dat u zich daar ook zorgen over maakt.

Hoe evalueert u die cijfers in functie van de Vlaamse schuldnorm? Zal die Vlaamse schuldnorm aangepast moeten worden? Of omgekeerd: zullen we het begrotingstekort dermate terugdringen dat we op middellange termijn weer in de richting van de Vlaamse schuldnorm evolueren?

De voorzitter: Minister Diependaele heeft het woord.

Minister Matthias Diependaele: Dank u wel, mijnheer Vande Reyde. Het is verleidelijk om de voorzitter te 'bypassen' en toch te antwoorden op uw vraag wat de definitie van een volk is. Er zijn verschillende definities, maar het gaat eigenlijk over een imaginaire groep mensen die een taal, cultuur en geschiedenis delen. U kunt trouwens gemakkelijk een vergelijking maken. Wat zijn liberalen? Daar zit ook altijd een spanning op. Er is geen een-op-eenverhouding, het is geen zwart-witverhaal. Bij een volk is dat zowat hetzelfde. De enige manier om 'volk' echt omlijnd te definiëren, is op het moment dat het dood is. Men kan enkel een krijtlijn trekken rond een lijk. Dat is hetzelfde met die valse vraag over de definitie van een volk. Als de cafés weer opengaan, zullen we het daar eens verder over hebben aan de toog.

Dan kom ik tot uw vraag. In 2020 heeft men in Vlaanderen, net zoals in de andere landen en regio's in Europa, de nodige maatregelen genomen om het hoofd te bieden aan de coronacrisis. Dit leidde tot een begrotingstekort van 6,2 miljard

euro. Grotendeels als gevolg van dit begrotingstekort steeg de geconsolideerde schuld in 2020 met 6,1 miljard euro ten opzichte van eind 2019.

Ondanks de zeer sterke stijging van de geconsolideerde schuld bedroeg de schuld-ratio – dat is de geconsolideerde schuld min de ziekenhuisfinanciering ten opzichte van de ESR-ontvangsten (Europees Systeem van Nationale en Regionale Rekeningen) – eind 2020 61,35 procent, dus binnen de vooropgestelde norm van 65 procent. Ook de netto-actiefpositie bedroeg eind 2019 3,4 miljard euro of een lichte daling ten opzichte van eind 2018. Maar we kennen allemaal het vooruitzicht dat de norm in principe dit jaar zal worden overschreden. Dat weten jullie en dat is ook te verklaren.

Ook in 2021 blijven we geconfronteerd met de naschokken van de coronacrisis. De Vlaamse Regering heeft opnieuw maximale ondersteuning geboden om de mensen en bedrijven zo goed mogelijk door de crisis te loodsen. Daarnaast investeert de Vlaamse Regering dit jaar en de volgende jaren 4,3 miljard euro in de economie. Dit plan Vlaamse Veerkracht is noodzakelijk om de economie te herstellen na corona en kan ook rekenen op de steun van Europa: maximaal 52,44 procent van dit plan of 2,26 miljard euro zal gefinancierd worden met Europese middelen.

Als gevolg van dit plan Vlaamse Veerkracht en de steunmaatregelen wordt het begrotingstekort in 2021 bij de begrotingsaanpassing geraamd op 5,3 miljard euro. Dit heeft natuurlijk ook zijn impact op de geconsolideerde schuld: bij de begrotingsaanpassing wordt een stijging van de geconsolideerde schuld in 2021 voorzien van 7,6 miljard euro. Ook voor de volgende jaren wordt een stijging van de geconsolideerde schuld verwacht als gevolg van de voorziene begrotingstekorten en de maatregelen die genomen zullen worden om de economie weer te herstellen.

Of dit houdbaar is, is een terechte vraag. Om die vraag te beantwoorden denk ik dat we onder meer kunnen kijken naar wat de experts ter zake zeggen. Dat zijn experts die er op dit punt echt toe doen, omdat we van hen afhankelijk zijn wat onze positie betreft op de internationale financiële markt, de leningsmarkt. Dat zijn de ratingbureaus. Hun job is namelijk die houdbaarheid te beoordelen. De genoemde cijfers zijn in april 2021 uitvoerig toegelicht aan het ratingbureau Fitch. Op vrijdag 30 april 2021 heeft Fitch de langetermijnrating van Vlaanderen bevestigd op AA en de kortetermijnrating op F1+. Ondanks het moeilijke jaar 2020 en de vooruitzichten voor de volgende jaren behoudt Vlaanderen de hoogste rating van alle Belgische gewesten en gemeenschappen en blijft de rating een trap boven de rating van België. Vlaanderen blijft aldus een van de weinige regio's binnen Europa waaraan Fitch een rating boven de soevereine overheid toekent.

Naast een gedegen economie scoort Vlaanderen sterk op de volgende zes punten: het risicoprofiel, de robuustheid van de ontvangsten, de flexibiliteit van de ontvangsten, de houdbaarheid van de uitgaven, de robuustheid van de schulden en liquiditeit en tot slot de flexibiliteit van de schulden en liquiditeit.

Ook de vooruitzichten voor de komende jaren werden aan Fitch gepresenteerd. Ondanks de verwachte stijgingen van de geconsolideerde schuld de volgende jaren, blijft Fitch de houdbaarheid van de Vlaamse schulden in het bovenste uiteinde van de A-categorie plaatsen. Maar Fitch zegt natuurlijk niet dat het geen probleem is dat we schulden maken. Dat zeggen ze niet. Ze zeggen zeer duidelijk dat de Vlaamse overheid een goed trackrecord heeft om na een ontsparing, meestal door een crisis, zoals we de laatste jaren of decennia hebben meegemaakt, de begroting weer op orde te krijgen. Ik verwijs naar de financiële crisis van 2008-2009, toen minister Muyters er was. De staatshervorming is moeilijk te omschrijven als een crisis, dat zal ik nog net niet doen. Maar die heeft toch ook wel heel wat druk gelegd op de Vlaamse begroting. Fitch zegt dat we een goed trackrecord hebben om de begroting weer op orde te krijgen. Als we dit opnieuw doen, dan behoudt

Fitch het vertrouwen in de Vlaamse overheid als betrouwbare kredietnemer. Fitch heeft er begrip voor dat we niet snelsnel beslissen hoe we zullen terugkeren naar een gezond financieel beleid, maar we moeten daar ook niet mee talmen. Daarom hamer ik erop en blijf ik erop hameren: uitgavennorm, uitgaventoetsingen en subsidierregister en een ambitieus doch haalbaar pad om zo snel mogelijk terug naar een evenwicht te gaan. Dat betekent in deze legislatuur dat we het tekort zullen halveren. U kent het verhaal.

Die ratingbureaus maken rapporten waarin de professionele belegger/investeerder al deze cijfers en de rationale kan lezen. Die professionele beleggers blijven ook vertrouwen hebben in de Vlaamse overheid, en dat is ook zeer terecht. We merken via de benchmarkuitgiftes in 2020 en 2021 dat de investeerders uit binnen- en buitenland veel vertrouwen in Vlaanderen blijven hebben. De laatste benchmarkuitgiftes in 2020 trokken zelfs een recordaantal investeerders aan en het orderboek was nog nooit zo hoog als eind vorig jaar.

Ter illustratie: de tranche van 1 miljard euro op vijftien jaar in oktober 2020 trok 155 investeerders aan uit 22 verschillende landen en de tranche van 1 miljard euro op dertig jaar trok 157 investeerders aan uit 22 verschillende landen. Het totaalaanbod voor beide tranches samen bedroeg meer dan 11 miljard euro. Ook voor de private plaatsingen in 2020 was er grote interesse van institutionele investeerders, die bereid waren om zelfs aan negatieve yields of voor heel lange looptijden te investeren. Vlaanderen bevestigt aldus zijn sterke reputatie op de internationale kapitaalmarkt en kan zo blijvend financiering aan zeer gunstige voorwaarden verkrijgen.

Ik weet niet hoe het met jullie zit. Misschien zijn sommigen van jullie daar veel beter van op de hoogte dan ik. Maar ik heb dit allemaal maar de laatste maanden en jaren geleerd. Uit die cijfers blijkt dat heel wat internationale investeerders – kapitaalfondsen, pensioenfondsen enzovoort – de internationale markt op gaan om hun centen vast te leggen. Zij hebben zeer grote interesse. Als wij iets in de markt plaatsen, dan is daar heel veel interesse voor. In die zin heeft men zeer veel vertrouwen in ons. Het feit dat die cijfers zo hoog zijn, dat er zo veel interesse is, toont aan dat die internationale beleggers wel degelijk kijken naar hoe we dat in het verleden in Vlaanderen hebben aangepakt en dat ze er vertrouwen in hebben dat we dat ook in de toekomst zullen blijven doen. Zowel de ratingbureaus als die internationale beleggers hebben, op basis van ons historisch financieel beleid, heel wat vertrouwen in de Vlaamse overheid.

Er kan dus geconcludeerd worden dat, ondanks de stijging van de Vlaamse schuld, de ratingbureaus en de investeerders veel vertrouwen in Vlaanderen blijven hebben. De gedane en geplande uitgaven zijn noodzakelijk om de mensen en bedrijven maximale ondersteuning te bieden en om de economie te herstellen. Zonder deze uitgaven zou de impact op de economie nog een pak groter zijn geweest.

Maar ik ben het met u eens. Onze uitgavennorm moet aandacht hebben voor de schulden. Daarom pleit ik er dan ook voor dat de uitgavennorm alle uitgaven meeneemt, behalve uiteraard Oosterweel en de relance. Daarnaast kan het niet de bedoeling zijn om de ESR-uitgaven onder controle te hebben, maar op hetzelfde moment de niet-ESR-aanrekenbare uitgaven los te laten. Ik pleit er dan ook voor om in de uitgavennorm ook aandacht te hebben voor de schuldpositie van de Vlaamse overheid.

De schuld moeten we namelijk evenzeer als de begroting onder controle krijgen. Want vandaag lenen we zo goed als gratis, morgen kan dat een heel ander verhaal zijn. Of de langetermijnrentes zo laag zullen blijven, is zeker en vast geen zekerheid. Ik ben blij dat het parlement mijn bezorgdheid deelt en hoop dan ook op uw steun, voor één keer niet voor extra uitgaven, maar om de begroting weer op orde te krijgen.

Ik wil daar nog iets aan toevoegen. Er is een heel debat bezig over dat het geen kwaad kan om schulden te maken, dat dat allemaal niet erg is. Blijkbaar wordt dat

verhaal nog versterkt. Elke econoom die dat verhaal brengt, wordt meteen gehypet.

Ik ben geen macro-econoom, ik ben maar een simpele jurist. Maar ik heb, in de beperkte economische scholing die ik heb gekregen, altijd geleerd dat je een schuld eigenlijk aangaat omdat je vertrouwen hebt in de toekomst, omdat je erop vertrouwt dat je die schuld in de toekomst zult kunnen terugbetalen. Dat is zo op micro-economisch vlak: als je een huis koopt, ga je ervan uit dat je nog twintig of dertig jaar je job zult hebben en dat je een maandelijks inkomen zult hebben om je schuld terug te betalen. En hetzelfde principe geldt bij de overheid: we hebben er vertrouwen in dat onze economie de komende jaren zal blijven groeien, dat we daardoor extra inkomsten zullen hebben en we die schuld uit het verleden zullen kunnen terugbetalen.

Als je dat bekijkt ten aanzien van hoe de economische groei de laatste jaren steeds kleiner geworden is, is dat een bezorgdheid. U weet dat onze gemiddelde economische groei vroeger veel hoger was. Ik zal nu niet zeggen dat het de Chinese proporties aannam, maar die groei bedroeg toch gemakkelijk 3 à 4 procent. Dat is de laatste tien à vijftien jaar – ik zou het moeten nakijken – al veel minder. Dat betekent dat we daar wat bezorgder over moeten zijn.

Een tweede bezorgdheid is dat we nu al ongeveer tien jaar lage rentes hebben. Zal dat ook wel zo blijven? Want je kunt redelijk rap een rentesnieuwbaleffect krijgen, wat dan ook een zeer negatief effect heeft.

Een derde reden is dat onze productiviteitsstijging niet meer is wat ze ooit is geweest. Dat hangt samen met onze economische groei. We zijn er in Vlaanderen tot begin jaren 2000 altijd in geslaagd om onze productiviteit per hoofd van de bevolking altijd maar te laten toenemen, met stevige cijfers. We mogen echter niet vergeten dat dat de laatste jaren is stilgevalen. Dat is ook iets wat ik heb geleerd: je mag een monetair beleid niet los bekijken van wat er in de hele economie gebeurt. Als daar de productiviteitsgroei begint te talmen, begint stil te vallen, krijg je op lange termijn een probleem. Want je hebt die groei nodig om de oplopende schulden terug te betalen.

Op dit moment zitten we nog goed in Vlaanderen. We zitten nog binnen de marges. En zeker gezien de context, de coronacrisis, zitten we nog veilig. Maar het is een aandachtspunt dat we moeten hebben. En het eerste dat we moeten doen om de schuld op lange termijn weer onder controle te krijgen, is de begroting onder controle krijgen. Het structureel tekort in de begroting, waardoor de schuld elk jaar oploopt, moet eruit. We hebben daarin geen andere keuze, als u het mij vraagt. Ik dank u.

De voorzitter: De heer Vande Reyde heeft het woord.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Voorzitter, ik zal slechts één zinnetje wijden aan het eerste stuk. U hebt de minister daar ook een hele uitleg over laten doen. Ik vind dat een heel goede definitie: een imaginaire gemeenschap, op basis van taal et cetera. Want dan zijn de inwoners van Vlaanderen een volk, maar de inwoners van Brabant misschien ook, net als de Diestenaars. Uiteindelijk kom je dan op het niveau van het individu. Dus het volk is het individu. En dat bewijst nog maar eens dat alle Vlaams-nationalisten eigenlijk ook liberalen zijn.

Minister Matthias Diependaele: Dat is cultuurrelativisme, mijnheer Vande Reyde. ...*(onverstaanbaar)* ... een houvast voor de mensen.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Dat noopt tot verder debat.

Maar ter zake.

De voorzitter: Mijnheer Vande Reyde, ik denk dat u zulke filosofische bedenkingen beter voor uzelf houdt en het bij de schuldpositie houdt.

Maar goed, ik zal mij niet mengen in het debat.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Nee, dat deed u ook niet toen de minister antwoordde.

Ik vond het een heel interessant antwoord. Ik zal heel kort de essentie van mijn vraag en de bezorgdheid voor het verdere verloop meegeven. U zegt dat er nog heel veel interesse is in de toekomstige schuld die we aangaan. Institutionele beleggers zijn daar nog in geïnteresseerd. Onze rating is nog goed. En dat klopt. Maar als onze actieve positie zo zal blijven evolueren, dat er tegenover de schulden geen activa staan, dan zal die interesse wel afnemen. En dan zal die schuld duurder worden. Op het einde kom je dan in een vicieuze cirkel terecht, waarin je een dure schuld hebt, waardoor je moet bezuinigen, waardoor je productiviteit en economische diensten afnemen. Dat herhaalt en herhaalt zich en zo kom je in een vicieuze cirkel terecht.

Ik wil waarschuwen voor deze manier van dynamiek, omdat die in het verleden ook al heeft plaatsgevonden, in België, maar ook in andere landen. Andere landen zijn er zelfs failliet aan gegaan. We moeten dat niet dramatiseren, maar we moeten er wel voor oppassen.

Dat begrotingstekort heeft drie grote factoren. Eén factor is uiteraard de crisis. Maar daarnaast zijn er de lopende uitgaven, bijvoorbeeld in het kader van de vele cao's, in het onderwijs, in lokale besturen, in welzijn, in de zorg. Dat zijn terechte uitgaven, maar ze hebben wel een grootte van zo'n miljard euro op de lopende uitgaven. En daarnaast heb je natuurlijk de relance.

We moeten ervoor zorgen dat er tegenover die relancebudgetten activa staan die onze economie en de productiviteit, zoals u terecht zegt, vooruithelpen. Dat is heel belangrijk. We moeten ons ervoor behoeden om die relancebudgetten al te willekeurig in te zetten op dingen die geen onmiddellijk duurzaam effect hebben. Ik maak de vergelijking met een individueel huishouden. U doet dat ook en ik vind dat een goede metafoor. Je gaat niet lenen om in de Carrefour eten of een televisie te kopen. Je gaat lenen voor je huis, eventueel voor je auto als dat duurzaam is. Dat kun je wél doen. Maar voor je dagelijkse uitgaven moet je niet gaan lenen.

In het kader van die relance moeten we er écht voor zorgen dat dat dingen zijn die duurzaam onze economie versterken. We moeten ons behoeden voor al te gratis uitgaven. Ik wil niet te kritisch zijn. Maar als ik hoor over sommige plannen, die al half beslist zijn en soms wat recyclage zijn van vorige voornemens die in relance worden verpakt, dan denk ik dat het misschien toch nog iets duurzamer kan. Het langetermijneffect van die relance-uitgaven moet onze actieve positie echt versterken. Ik vrees dat we anders misschien wel een risico lopen – ik zeg niet dat het zo zal zijn – om in die ongelooflijk nefaste vicieuze cirkel terecht te komen. Daarvoor moeten we ons behoeden.

De voorzitter: De heer Muyters heeft het woord.

Philippe Muyters (N-VA): Ik deel uiteraard de bezorgdheid rond schuldopbouw die de minister en collega Vande Reyde hebben geuit. Absoluut. Net als iedereen vrees ik dat we die schuld de volgende jaren nog zullen verhogen. Ik ben het natuurlijk eens met het feit dat we onze begroting en onze financiën moeten beheeren als een goede huisvader, dat we ervoor moeten zorgen dat we de relance die we vooropstellen niet fnuiken door een aantal zaken, maar dat die financiële orthodoxie belangrijk is.

Collega Vande Reyde, ik wil even ingaan op iets dat u hebt gezegd en dat mij verbaasde. U vindt dat een schuld die gelijk is aan 100 procent van de uitgaven –

waar we nog niet aan zitten – gigantisch is. Ik wil dit toch even kaderen. Dat is misschien wel een hoog bedrag. Als ik me niet vergis, zitten we nu grosso modo aan 32 miljard euro schuld. We zouden dan evolueren naar 40 à 43 miljard euro schuld. Maar ik weet niet hoe u dan een schuld van 100 of 120 procent van het bbp noemt. Want dan spreken we over totaal andere grootteordes: dat is maal tien en meer dan maal tien!

U vindt dat gigantisch. En ik wil niet zeggen dat ik het goed vind dat we de schuld verder zouden opbouwen. Maar een procent van de uitgaven is totaal iets anders dan een procent van het bbp. Ik denk dat we op Belgisch niveau vandaag ongeveer aan een schuld zitten van 500 miljard euro. De 32 miljard euro schuld die we in Vlaanderen hebben, is daar peanuts tegenover. Ik herhaal: dat wil niet zeggen dat ik vind dat we die schuld vlot verder kunnen opbouwen. Ik ben het helemaal eens met wat u zegt: laat ons gaan naar financiële orthodoxie, zonder daarbij de relance te fnuiken.

Minister, ik heb nog een vraag voor u. Ik ben heel blij met wat u zei over de grote interesse op de kapitaalmarkt. Dat is heel juist. Ik heb u termijnen horen noemen van dertig jaar waarop er vandaag wordt geleend, aan zeer lage intrestvoeten. Het financieel zetten van de leningen is een zeer belangrijk gegeven. Kunt u mij wat zicht geven op de strategie die er vandaag wordt aangegaan? Er zijn altijd leningen die vervallen. Gaan we voor langetermijnregelingen? Wellicht komt er een nieuw rapport over het kas-, schuld- en waarborgbeheer en zal die informatie daarin worden vermeld. Maar ik weet niet wanneer dat gepland is. Kunt u daarover al wat informatie geven?

De voorzitter: De heer Rzoska heeft het woord.

Björn Rzoska (Groen): Voorzitter, ik sluit graag aan bij collega Vande Reyde. Ik wil hem eerst een tip geven: er bestaan verschillende scholen in het academisch onderzoek wat betreft de afbakening van een volk. Ik kan u daar een hele namiddag over onderhouden, maar ik zal dat niet doen. De bibliotheek staat er vol van. Er zijn verschillende scholen. Aan u de keuze welke school u neemt. Ik zal u te gelegener tijd, als we samen met de minister op café gaan om het te bespreken, ook mijn school even aanduiden.

Ik kom terug op de essentie van de vraag, minister. Ik lees zeer veel in uw antwoord. Maar veel heeft natuurlijk ook te maken met een aantal factoren. We hebben vandaag niet de tijd om daar diep op in te gaan, maar in een aantal analyses wordt bijvoorbeeld het consumentenvertrouwen naar voren geschoven. Het zou wel eens kunnen zijn – en laat ons hopen dat dat gebeurt – dat de economie opnieuw aantrekt in of na de zomer. Dan heeft dat hoe dan ook al een impact op de Vlaamse begroting.

Minister, mijn vraag is misschien meer van operationele aard. In hetzelfde artikel waar de heer Vande Reyde naar verwees, is er ook sprake van een recente raming van het Departement Financiën en Begroting. Dat gaat over het artikel van 17 mei 2021, waarbij u een interview gaf aan De Tijd. Bij ongewijzigd beleid zou er in 2024 nog altijd een tekort zijn van 2,7 miljard euro. Zeker in het kader van de begrotingsaanpassing 2021, die is neergelegd, lijkt het me toch niet oninteressant dat we nog eens een monitoring van Financiën en Begroting kunnen zien, zodat ook het Vlaams Parlement ziet waar we staan. Tegen welke achtergrond gebeurt de begrotingsaanpassing en kan deze raming, waar men verder kijkt tot 2024, ter beschikking worden gesteld van het parlement?

Tot daar, voorzitter, mijn misschien eerder operationele vragen.

De voorzitter: De heer Van Rompuy heeft het woord.

Peter Van Rompuy (CD&V): Als ik nu één iemand graag gehoord had over wat een volk juist is dan was het wel de heer Rzoska geweest, maar we zullen hiervoor op het cafébezoek moeten wachten, vrees ik.

Ik vind het ten tweede een unicum om een liberaal te horen die zich voor het eerst oprecht bezorgd maakt over de schuldproblematiek. Het is de eerste keer dat ik dit van een liberaal hoor. Ik hoop dat het niet de laatste keer zal zijn, maar ik zal het in het oog houden.

Mijnheer Vande Reyde, het is denk ik belangrijk dat je niet alles op een hoopje gooit. In uw eerste tussenkomst denk ik in alle eerlijkheid dat dat toch een beetje is gebeurd. Zoals de heer Muyters er daarnet terecht op heeft gewezen, hebt u de 100 procent schuldgraad uit de jaren tachtig vergeleken met de huidige Vlaamse 100 procent. Die 100 procent in de jaren tachtig was ten aanzien van het hele bbp. U vergelijkt dat zonder verpinken met de 100 procent van de inkomsten van de Vlaamse overheid. Ik heb ook eens snel gerekend en net als de heer Muyters constateer ik dat dat een misrekening factor tien is. U zit er maal tien naast. Ik denk dat het belangrijk is dat we deze discussie op basis van de juiste cijfers met de juiste inschatting voeren. Wat ik wel deel, is uw bezorgdheid over deze problematiek. De schuld neemt fors toe en het wordt een van de grote politieke uitdagingen van de toekomst, maar laat ons de zaken wel op een correcte manier schetsen. Dat is belangrijk.

Je moet daarnaast het verschil maken, en dat hebt u ook niet gedaan, tussen schuld die je eenmalig aangaat, bijvoorbeeld in het kader van de relance of Oosterweel, en het structurele tekort. Schulden die je eenmalig aangaat, kun je financieren aan de ultralage rente van vandaag – dat is de laagste rente in vierhonderd jaar – en afschrijven over decennia. Dat is wat we doen en we doen dat op een beheerste manier voor bedragen die we als Vlaanderen aankunnen. Het gaat over 4,3 miljard euro waarvan de helft vanuit Europa wordt gefinancierd. Ik denk dat het belangrijk is om dat onderscheid te maken.

Daarnaast is er het structurele tekort dat we op termijn onder controle moeten krijgen. De schulden die je in dat kader opbouwt, zijn natuurlijk wel gevoelig aan de stijgende inflatie en rente, omdat je die telkenmale moet hernieuwen aan de rente van het ogenblik. Die twee goed scheiden is essentieel om het debat op een correcte manier te kunnen voeren. Het beheersen van het structurele tekort is eigenlijk de manier om aan de beheersing van de schuldproblematiek te doen. Om het structurele tekort te kennen, moeten we nog even wachten, want we kunnen het economisch herstel op dit ogenblik nog niet inschatten. We hebben vastgesteld dat het ondernemersvertrouwen en het consumentenvertrouwen fors omhoog gaan en we moeten dat nu hun werk laten doen.

Ik geef het voorbeeld van de hele eventssector. Die wil nu opnieuw opstarten en heeft steun nodig van de overheid, zoals waarborgen, om dat mogelijk te maken, en die zal alleen maar investeren als hij overtuigd is dat de overheid de sector volop zal steunen. Als je dan berichten begint te verspreiden dat daar twijfel en onzekerheid over is en of er in die middelen niet moet worden gesnoeid, of de vraag stelt of die middelen wel goed worden besteed, zoals ik vandaag in de media las, dan is dat nefast voor een sector die 1 miljard euro in een jaar draait. We moeten nu het economisch herstel zijn werk laten doen. In september kunnen we kijken waar we staan wanneer we hopelijk het ergste van de pandemie achter de rug hebben.

Hoe pakken we dat structureel tekort aan? Er zijn twee manieren die we in deze commissie al uitgebreid hebben besproken. Ten eerste moet je een efficiëntieoefening voor de overheidsuitgaven doen, met alle punten die de minister heeft aangegeven. Ten tweede, en dat is voor mij het allerbelangrijkste, moet je de werkgelegenheid opnieuw aan de praat krijgen. Die ambitie om die naar 80 procent op te trekken, moet je op een ambitieuze manier nastreven met hervormingen. Dat moet zowel op Vlaams niveau gebeuren waar opleiden het belangrijkste is, als op

federaal niveau waar ook hervormingen nodig zijn om die 80 procent te kunnen bereiken.

Voor dit debat is het echt belangrijk dat we de puntjes op de i zetten en dat we niet zomaar cijfers door elkaar rammelen, want daar komen we nergens mee. We delen echter de bezorgdheid over de schuldproblematiek en ik ben blij dat u zo'n liberaal bent, maar we moeten het wel op een correcte manier schetsen en aanpakken.

De voorzitter: Minister Diependaele heeft het woord.

Minister Matthias Diependaele: Ik denk dat we in alle eerlijkheid in alle grote lijnen wel overeenkomen.

Ik ben het eens met de opmerking. Er is een goede reden voor waarom de Belgische schuld tegenover het bbp wordt afgezet en de Vlaamse schuld tegenover de uitgaven. Dat heeft te maken met het feit dat de Belgische bevoegdheden veel meer rechtstreekse impact kunnen hebben op de economische groei. In Vlaanderen is dat iets minder. Zeker onze belastingen worden daar veel minder rechtstreeks door beïnvloed. Maar is dat een goede reden? Ik weet het niet. Het is eigenlijk gewoon maar een manier om daar naar te verwijzen, maar het onderscheid is inderdaad wel primordiaal. Je moet dat goed voor ogen houden. Ik lees soms ook dingen in de media waar ik van schrik.

Mijnheer Vande Reyde, er is eerst en vooral de focus op activa. Ik ben het daarin voor alle duidelijkheid grotendeels met u eens, maar er zijn twee soorten activa. Op het moment dat we de schuldnorm hebben vastgesteld, was dat nog maar 18 of 22 miljard euro. Dat was nog heel beperkt. Misschien herinnert de heer Rzoska zich nog of het 18 of 22 miljard euro was? Dat was in 2016 als ik me niet vergis. Toen ging iets minder of net iets meer dan de helft over sociale woningen. Die zijn natuurlijk zeer vermarktbare activa. Die activa kun je verkopen. Dat is natuurlijk anders voor de investeringen waar u het over hebt. Ik spreek u niet tegen voor alle duidelijkheid, maar laat me het nuanceren. U hebt het dan over bruggen, wegen, dokken, schoolgebouwen. Dat zijn ook activa waar een schuld tegenover staat, maar die zijn veel minder makkelijk te vermarkten. Ik weet niet of er veel mensen zijn die bruggen zouden kopen, los van de pps-systemen (publiek-private samenwerking), maar goed. Er is dus een nuanceverschil.

Maar waarom is die tweede soort, en daarin onderschrijf ik u, wel belangrijk?

Dat zijn natuurlijk de instrumenten om je productiviteit te verhogen. Als we investeren in wegeninfrastructuur of pijpleidingen, dan is dat omdat daarrond de economie wordt opgebouwd. Dat is productiviteitsverhogend, en dat is natuurlijk belangrijk. Dat zijn de belangrijke investeringen, en daarover ben ik het met u eens.

Bij de investeringen die we in het relanceplan doen, en ik pleit er ook voor om die maximaal in de richting van de productiviteitsverhogende investeringen te laten gaan, is er ook een keuze gemaakt om een deel kosten voor de toekomst te vermijden. Dat zijn voor mij voornamelijk de aan duurzaamheid en klimaat gerelateerde investeringen, bijvoorbeeld voor de droogteproblematiek. Dat is niet onmiddellijk productiviteitsverhogend, maar het is wel een investering waarvan we weten dat we daarmee kosten in de toekomst zullen besparen. Dat is in elk geval het idee. Voor alle duidelijkheid: ik zit op uw lijn, maar de nuance is wel belangrijk. De nuance in het relanceplan zit hem dus in die twee soorten investeringen, de productiviteitsverhogende investeringen en de duurzaamheidsinvesteringen om kosten in de toekomst te vermijden.

Mijnheer Muyters, u had een vraag over de strategie. We zullen, en dat is logisch, zoveel mogelijk op lange termijn herfinancieren. Ik ben niet helemaal zeker, pak

mij daar dus niet op, maar ik denk dat ongeveer 95 procent van onze schulden aan vaste rente zijn. Als die altijd voor tien, vijftien, twintig jaar zijn aangegaan, dan weet je op z'n minst wanneer je ongeluk in de bus valt. Ik zal over die strategie verder niet te veel uitweiden, want het verslag over het kas-, schuld- en waarborgbeheer is afgelopen vrijdag ingediend bij het Vlaams Parlement.

Mijnheer Rzoska, uw vraag is zeer terecht, maar wat ik net zei, geldt ook voor de begrotingsaanpassing. Die is afgelopen vrijdag, op 21 mei, ingediend bij het parlement en daar zit een volledige economische omgevingsanalyse in. Ik neem aan dat we dat de volgende weken en maanden ook nog zullen bespreken. Dat zit daar dus in vervat.

Ik denk dat ik daarmee alles heb beantwoord.

De voorzitter: De heer Vande Reyde heeft het woord.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Ik wil kort drie dingen zeggen.

Een aantal van mijn uitspraken zijn volledig uit de context gerukt. Ik betreur dat, voor alle duidelijkheid. Wat die vergelijking over de schuldgraad betreft: natuurlijk weet ik ook dat de Vlaamse schuld ten opzichte van de uitgaven wordt uitgedrukt en dat dat voor de Belgische schuld anders is. Ik heb die twee ook niet in grootte-orde met elkaar vergeleken. Ik weet ook wel dat de Belgische schuld vele malen groter is. Dat is logisch, want heel de sociale zekerheid zit daarin vervat. Waar ik het over had, was de dynamiek die zich afspeelt, bijvoorbeeld in de jaren 80. Die dynamiek, mijnheer Van Rompuy, was er een van een hoge overheidsschuld die alsmaar steeg, hoge begrotingstekorten, dalende productiviteit en dalende begrotingsinkomsten. Dat zorgde voor een vicieuze cirkel. U weet, denk ik, donders goed hoe dat geëindigd is. Dat is geëindigd met harde maatregelen om te kunnen voldoen aan de Maastrichtnormen. Die dynamiek beschrijf ik. Voor alle duidelijkheid: ik zeg niet dat we op dit moment diezelfde dynamiek kennen. Ik zeg dat we ons daarvoor moeten hoeden en dat we rekening moeten houden met die netto-actief positie die in onze Vlaamse schuldnorm is beschreven. We moeten in het relanceplan heel goed nakijken welke investeringen die positie zullen versterken en welke alleen onze schulden zullen vergroten, zonder dat daarvoor een economische return is. Dat is mijn boodschap. Het gaat hier niet over een wedstrijdje Vlaanderen-België. Was ik nu verkozen voor de Kamer, dan had ik als liberaal exact hetzelfde gezegd over de Belgische schuld, dan had u mij dit daar horen zeggen. Maar ik zit nu in het Vlaams Parlement, dus ik hou me bezig met de Vlaamse materies. Ik vind het toch wel jammer dat het altijd zo'n beetje cherrypicking is bij wat ik zeg en dat u me dan verwijt dat ik het fout heb. Sorry, maar dat is onzin.

Nu, ter zake, minister: ik vind uw antwoord heel goed. Ik denk inderdaad dat als het over de nettoactiefpositie gaat, we daar in het relanceplan naar moeten kijken. Trouwens, dat heb ik ook exact zo gezegd over de investeringen in de evenementensector. Ik heb nergens beweerd, en dat staat ook nergens geschreven, dat ik tegen die maatregel ben. Integendeel, ik vind dat een zeer goede maatregel. We moeten alleen zien dat die doorstroomt naar onze evenementensector, naar de hele keten, zodat die optimale economische rendabiliteit heeft en het geld niet naar het buitenland of grote internationale acts gaat. Dat kan natuurlijk ook voor werk voor Belgische podiumbouwers zorgen, maar dat was mijn boodschap, en niet dat ik daartegen ben.

Als ik een suggestie mag doen in het kader van de bespreking van het rapport over het kas-, schuld- en waarborgbeheer: kunnen we misschien een update van de internationale macro-economische situatie krijgen en hoe die onze toekomstige rente en hetgeen wij op de internationale markt moeten doen eventueel nog zou kunnen beïnvloeden? Soms gaat het ook over ideologische discussies en dat de overheden moeten maar uitgeven. Ik zag bijvoorbeeld dat uw partijvoorzitter ook

verwees naar wat de PS daarover zei. Ik denk dat we ervoor moeten zorgen dat de schuld die we aangaan – en in die zin ben ik wel een voorstander van schuld als het goede, duurzame schuld is –, economische productiviteit met zich meebrengt. Dat is onze kerntaak als overheid. Laat ons daaraan werken. Dat is mijn simpele boodschap. Al de rest is, eerlijk gezegd, praat voor de vaak.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Maurits Vande Reyde aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over Vlaamse belastingen op mobiliteit – 3550 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Steven Vandeput

De voorzitter: De heer Vande Reyde heeft het woord.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Voorzitter, dit is opnieuw een analytische vraag om uitleg. Het betreft een thema dat we enkele maanden geleden in de plenaire vergadering hebben behandeld op basis van een schriftelijke vraag die ik had gesteld, maar ik was er toen niet.

Minister, het betreft de Vlaamse verkeersbelastingen. Uit de cijfers blijkt dat die belastingen de voorbije vijf jaar zijn gestegen. Vooral de belasting op de inverkeerstelling (BIV) is enorm gestegen. Wat me interesseert, is uw visie op de toekomst. Een aantal factoren die nu spelen, zijn immers belangrijk voor de impact op de ontvangsten, namelijk het voornemen van de Federale Regering om het bedrijfswagenpark te vergroenen en de fiscale incentives toe te spitsen op de wagens die aan bepaalde vergroeningseisen voldoen. Dat zijn net de wagens die op het niveau van de Vlaamse overheid van verkeersbelastingen zijn vrijgesteld. Dit zal een enorme impact hebben op de ontvangsten. Het gaat dan niet om enkele miljoenen euro's. Ik heb dat uiteraard zelf niet kunnen berekenen, maar volgens mij gaat het zelfs om enkele honderden miljoenen euro's.

Naar aanleiding van mijn eerdere schriftelijke vraag en de discussie tijdens de plenaire vergadering heb ik bijkomend schriftelijke vraag nr. 327 ingediend om na te gaan waar die stijging de voorbije jaren exact vandaan is gekomen. U hebt het tijdens de plenaire vergadering over een uitgebleven vergroeningseffect gehad. Ik wilde dat eens in detail nagaan. En u hebt gelijk: dat is met die factoren en verschillende groepen heel ingewikkeld. Maar de details staan in die schriftelijke vraag. Hieruit blijkt dat meer wagens in de hogere uitstootgroepen zijn beland. Net die groepen zijn de voorbije vijf jaar zwaarder belast.

Als we de analyse maken, blijkt dat het ingevoerde vergroeningssysteem de voorbije vijf jaar voor een algemene stijging van de inkomsten en voor een gemiddelde belastingverhoging heeft gezorgd. Dat ging de erosie tegen die we in het domme systeem zonder vergroeningsfactor hadden. Dit heeft er de voorbije vijf jaar voor gezorgd dat de belastinginkomsten de voorbije jaar zijn gestegen, maar als alles bij het oude blijft, zullen we de komende vijf jaar het omgekeerd effect zien. Waar het vergroeningseffect zich doorzet, wordt dit in 2024 door de federale maatregelen versterkt. We zullen dan een ferme daling van de inkomsten zien.

Het punt waarover ik het debat wil voeren, is dat ik vind dat mobiliteit mag worden belast. Dat is een product en een dienst. Als we een goede mobiliteit krijgen, vind ik het fair dat er een fiscaal regime is. De vraag is of het huidige regime op lange termijn duurzaam is, en daar heb ik mijn twijfels bij. Het is niet zo dat we te veel of te weinig betalen. We betalen het liefst zo weinig mogelijk, maar de vraag is of we genoeg betalen in functie van een goede mobiliteit. Dat is de essentie. Als we zien hoe de formule de komende jaren zal evolueren, kunnen we moeilijk beweren

dat dit duurzaam is en voor een constant beleid zal zorgen. De vraag is dan of we niet kunnen nadenken over manieren om dit beter te maken en aan de slimme technologie aan te passen, zodat we ervoor zorgen dat die belasting niet nodeloos stijgt of daalt. Het gaat erom dat we dit duurzaam moeten maken. Dat is de analyse.

Minister, we hebben een duidelijk beeld van de achterliggende oorzaken en we weten wat op ons afkomt, onder meer met betrekking tot de vergroening van het bedrijfswagenpark. De formule die we nu hebben, is inzake de emissies en dergelijke de basis. Denkt u dat die formule in de toekomst duurzaam zal zijn? Denkt u dat u binnen hetzelfde systeem een aanpassing kunt doorvoeren of moeten we naar een nieuw systeem gaan? Kunt u garanderen dat de globale fiscale druk voor de autobestuurder hierdoor niet zal stijgen?

De voorzitter: Minister Diependaele heeft het woord.

Minister Matthias Diependaele: Mijnheer Vande Reyde, ik spreek u niet tegen, maar je hebt natuurlijk de keuze uit twee zaken. U kiest voor rechtszekerheid, in een systeem dat niet moet worden aangepast en dat blijft. Maar dan kun je maar één van twee zaken recht houden, anders lukt het niet. Je kunt gaan voor budgetneutraliteit – dus je inkomsten blijven gelijk – ofwel ga je een sturende belasting doen. Maar die twee samen, dat is natuurlijk moeilijk. Als je een sturende belasting hebt, wat hier de bedoeling was, om mensen richting een propere auto te sturen, dan kun je die totale budgetneutraliteit niet overeind houden. Dat wisten we natuurlijk. Want anders zou het niet werken. Als je een sturende belasting hebt die budgetneutraal blijft, gespreid over jaren, dan klopt er iets niet, want dan is ze niet sturend. Begrijpt u mijn punt? Je moet dus altijd kiezen tussen die twee.

In dit geval hebben we de politieke beleidskeuze gemaakt, waar ik trouwens ook achter sta, dat je daar een vergroeningselement in zet en dus mensen richting een propere wagen stuurt. En dat betekent dat we minder inkomsten gaan hebben. Ik zie geen manier om een systeem te hebben waarbij we rechtszekerheid willen, een systeem dat duurzaam is in de tijd, waarbij én de inkomsten op peil blijven én het sturend is richting groene wagens. Ik denk niet dat je die aan elkaar geknoopt krijgt. Maar goed, ik ben altijd bereid om uw inzichten te horen.

Dan kom ik tot uw vragen. Zoals is gebleken uit de cijfers die u recent hebt opgevraagd, verliep de vergroening van het wagenpark tijdens de eerste jaren na de hervorming iets trager dan voorzien, maar blijkt ze vanaf 2020 wel degelijk een versnelling hoger te schakelen. Dat hebt u zelf ook achterhaald. Op dit moment wordt de vergroening dus effectief merkbaar in het aankoopgedrag van de Vlaamse belastingplichtige. Dat was de beleidsdoelstelling en die wordt gerealiseerd. Dat is dus een goede zaak, lijkt me. Ik verwacht dat die trend zich ook in de toekomst zal doorzetten, zeker ook met de aanpassing die we een paar maanden geleden gedaan hebben.

Voor de volledigheid, ten aanzien van de collega's die uw schriftelijke vraag niet hebben gelezen: uit diezelfde cijfers blijkt ook dat de verschillende parameters binnen de huidige formules voor de tariefbepaling duidelijk hun werk doen. Eerst en vooral is er een stijgende trend waar te nemen van de aankoop van voertuigen met een euronorm 6. De aankoop van voertuigen met een lagere euronorm is algemeen in dalende lijn. Ten tweede is er ook een 'ontdieseling' merkbaar, aangezien de stijging van voertuigen met een euronorm 6 die worden aangedreven op benzine of andere brandstofsoorten, aanzienlijk sterker is dan de stijging van dieselveertuigen met een euronorm 6. En ten derde heeft ook de leeftijdscorrectie een sturend karakter, aangezien de aankoop van oudere voertuigen, van ten minste drie jaar oud, procentueel daalt, terwijl de aankoop van nieuwere voertuigen, jonger dan drie jaar, stijgt.

Aangezien ik verwacht dat de vergroening zich ook zal voortzetten in de toekomst en ook de andere parameters een voldoende sturend karakter vertonen, zie ik dus

geen reden om de berekeningswijze van de jaarlijkse verkeersbelasting of de belasting op inverkeerstelling opnieuw aan te passen. Het lijkt me immers een goede zaak om de burger hier nu eens een tijdlang fiscale stabiliteit te geven, wetende dat we ook nog maar recent heel de WLTP-hervorming (Worldwide harmonized Light vehicles Test Procedure) hebben doorgevoerd. Die stabiliteit is trouwens ook goed voor het consumentenvertrouwen, in plaats van voortdurend met nieuwe wijzigingen te komen, mensen onzeker te maken – dat heb ik trouwens ook gemerkt in mijn mailbox – en daardoor de verkoop van nieuwe propere wagens te bemoeilijken.

Voor mij is het duidelijk dat ik als minister gedurende deze legislatuur nu kies voor stabiliteit en consumentenvertrouwen. Mensen weten waar ze aan toe zijn. De beleidsdoelstelling wordt gerealiseerd en dat is wat telt. Dus ook tegenover toekomstige kopers van wagens wil ik duidelijk zijn: hoe groener het aankoopgedrag van de Vlaming, hoe minder belasting hij of zij zal moeten betalen. Dat is de intentie van het systeem geweest.

Indien het akkoord binnen de Federale Regering dat vanaf 2026 enkel nog emissievrije bedrijfswagens kunnen genieten van een fiscaalvriendelijk regime, effectief zal worden omgezet in federale regelgeving, zal dat inderdaad een bijkomende impact hebben op de samenstelling van het huidig wagenpark. Het zal de vergroening nog versterken en versnellen. We zullen dan moeten berekenen welke impact dat zou hebben op ons systeem. Veel zal ook te maken hebben met de timing, wanneer leasingmaatschappijen zich daarop beginnen in te stellen en zich beginnen aan te passen.

Het antwoord op uw laatste vraag komt eigenlijk op hetzelfde neer als wat ik u net gezegd heb. We gaan ook niet vooruitlopen op wat de mogelijke budgettaire effecten zijn. We gaan dat moeten bekijken en berekenen als dat systeem er eenmaal is, om alle 'ins and outs' daarvan correct te kunnen weergeven. Eerst meten en weten, en dan pas kunnen we verder kijken.

De voorzitter: De heer Vande Reyde heeft het woord.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Bedankt voor uw antwoord, minister. Ik denk dat u gelijk hebt: het is moeilijk om de beide met elkaar te verbinden, vergroening langs de ene kant en constante fiscaliteit langs de andere kant.

Het klinkt misschien een beetje contradictorisch, want de vorige keer was mijn teneur: kijk eens wat een stijging we de afgelopen jaren hebben gehad. En nu waarschuw ik precies voor een daling. Maar de boodschap die ik met de beide wil geven, is dat de berekening op basis van groene technologieën destijds een goed idee was, maar dat we ondertussen verder staan, zowel met technologieën als met onze fiscaliteit, en ook in de mindset van hoe we naar mobiliteit kijken. Denk maar aan hoe we nu thuisgewerkt hebben in de voorbije jaren. En dus moeten we misschien eens nadenken over een systeem dat fiscaal duidelijker is voor mensen en dat effectief zorgt voor een goede mobiliteit en echt effect heeft op mobiliteit – minder files, laat het ons zo verwoorden.

Ik weet dat dat een aangebrand thema is. In het verleden, toen ik jongerenvoorzitter was, heb ik daar ook nog tegen gefulmineerd, tegen rekeningrijden en zo. Ik weet dat dat toen net voor de verkiezingen is afgeserveerd. Maar ik denk dat we toch moeten nadenken, als we nu de effecten van vergroening et cetera zien, of we niet tot een systeem kunnen komen dat uiteindelijk duidelijker en beter is voor iedereen en dat toch nog een incentive geeft, niet alleen om te vergroenen, maar ook om ons efficiënter te verplaatsen. We zijn zo bezig met zaken als betonstop en verdichting en zo, maar dit is toch ook een Vlaamse hefboom die we echt kunnen gebruiken.

Ik weet dat ze daar in andere overheden al mee bezig zijn, misschien soms te snel en met te weinig overleg. Ik denk dat we, gegeven de evolutie die we nu gaan meemaken,

daar alleszins aan moeten denken, er onderzoek naar voeren en open staan voor hoe het in de toekomst effectief beter kan gaan. U weet het: ik ben een vooruitgangsoptimist.

Ik begrijp uw tweedeling daarin. Je kunt niet zeggen dat het zo zal zijn. Dat begrijp ik zeker ook. Ik onthoud vooral dat u de huidige berekening niet nodeloos wilt aanpakken om rechtszekerheid te verzekeren. Dat begrijp ik zeker ook. Mijn boodschap is gewoon: laat ons misschien nadenken over manieren die de mobiliteit echt verbeteren.

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (CD&V): Ik wil ondersteunen wat de minister daarjuist heeft aangehaald, namelijk dat de vergroening van de verkeersbelasting eigenlijk wel een mooi voorbeeld is van hoe fiscaliteit als een beleidssturend element kan worden gebruikt. Door vrijstelling te geven aan de emissievrije wagens die er waren, zijn mensen meer gestimuleerd om voor een groene wagen te kiezen. Dat effect is een beetje opgeschoven in de tijd, maar als we enkele jaren terugkijken, waren er weinig andere mogelijkheden dan zuinige hybrides en een aantal zuinigere diesel- en benzinewagens. Nu zitten we echt in een transitie waarbij je meer richting elektrificatie gaat. Er zijn ook een aantal auto's op waterstof en dergelijke meer. Je ziet meer technieken en je ziet zelfs dat een aantal autoconstructeurs heel bewust kiezen voor emissievrije wagens vanaf een bepaalde datum.

In die zin is ook de federale hervorming die er net is gekomen rond de vergroening van bedrijfswagens, een heel belangrijke stap. Daarbij heeft men gekozen voor de duidelijkheid. Aan lopende contracten wordt niet geraakt. Vanaf 2026 zal het anders verlopen en zullen er enkel maar voordelen zijn voor elektrische of emissievrije wagens.

Ik sta achter uw visie, minister, om voor consumentenvertrouwen en rechtszekerheid te gaan en ervoor te zorgen dat er aan de aanpassingen die nu zijn gebeurd, niet wordt gesleuteld in deze legislatuur. Wij ondersteunen dat zeker.

Aan de andere kant moeten we ook durven vooruit te kijken. Minister, misschien is het nu wel het moment om eens te kijken om een aantal studies op te starten. Als dat wagenpark – het zal niet meer binnen uw termijn zijn, misschien niet meer voor de volgende minister, maar zeker daarna – gaat vergroenen, moeten we nadenken over hoe we de verkeersbelastingen op peil houden, hervormen en andere stimuli voorzien. Er komt sowieso een denkoefening aan. Is het nu niet het moment om een studie daarrond op te starten en die wat tijd te geven en met de resultaten dan het consumentenvertrouwen te kunnen handhaven door te zeggen dat het op datum x anders zal zijn? Daardoor geef je in die tussenperiode nog zekerheid en duidelijkheid en zorg je ervoor dat mensen en consumenten ... *(onverstaanbaar)* ...

De voorzitter: De heer Muyters heeft het woord.

Philippe Muyters (N-VA): Collega Vande Reyde, dank voor de vraag.

Ik vind het uiteraard heel interessant, vooral omdat het eigenlijk breder gaat. Het gaat over sturende fiscaliteit als filosofie in zijn geheel. Een klassiek sturende fiscaliteit is dat je in het begin ziet dat je inkomsten stijgen en dat ze na een tijd hopelijk het effect hebben dat je wilt bereiken, namelijk dat mensen hun gedrag gestuurd wordt, dat ze veranderen van gedrag en dat daardoor je inkomsten dalen.

Soms zie ik wel – en ik ben het eens met de minister, met collega De Roo en met u, collega Vande Reyde – dat je zo'n formule een hele tijd moet laten gelden. Daar continu op ingrijpen is geen goede zaak. Ik vind het wel een goede zaak dat je bijvoorbeeld dankzij de leeftijdscorrectie toch een stukje de evolutie al meeneemt. Ik vergelijk het een beetje met een omgevingsvergunning. Daar spreekt men altijd van 'the best available technology (BAT)', de beste beschikbare technologie, waarmee men op een bepaald moment vergelijkt om dan eventueel op een bepaald

moment de formule aan te passen, waardoor je in de formule een evolutie hebt die meegaat met de technische evolutie die er op de markt is. Daarbij kun je ook zeggen: 'Als alle auto's nog norm zes zijn, en ondertussen is er al een norm acht, dan kan die norm zes niet meer goed genoeg zijn en moet je daar weer die gedragswijziging naar norm acht gaan bekijken.' Dat lijkt me wel iets. Vandaar lijkt me het monitoren en het van nabij opvolgen, zowel van de inkomsten, maar ook van de technologie, iets wat wel nodig is. Voor de rest zou ik er deze legislatuur niet meer echt aan sleutelen.

De voorzitter: De her Verheyden heeft het woord.

Wim Verheyden (Vlaams Belang): Er is natuurlijk al heel veel gezegd door de andere collega's. Mijnheer Vande Reyde, ik hoop dat u met dat systeem waar u altijd op terugkomt, niet bedoelt om te gaan kijken naar een mogelijke kilometerheffing. Daar zijn wij absoluut geen voorstander van, dat weet u. En ook in de volgende legislatuur zullen we daar nog geen voorstander van zijn. De reden is heel simpel. We vrezen een beetje dat de modale Vlaming de rekening weer gepresenteerd zal krijgen. Hij betaalt nu al meer dan genoeg belastingen. Dat zegt u trouwens zelf. Wij zijn het daar nog steeds over eens. Ik weet dat de minister dat anders ziet. De mensen die moeten gaan werken, gaan het gelag weer gepresenteerd krijgen. Ik hoop toch dat dat niet zal gebeuren. Ik hoop ook dat de mensen die nu een nieuwe auto met een verbrandingsmotor kopen, die veel zuiniger is en veel minder uitstoot heeft, ook niet de rekening gepresenteerd gaan krijgen. Minister, als ik terugkijk naar uw antwoord drie maanden geleden in de plenaire vergadering, dan zei u: 'Je kunt daar gerust in zijn, we gaan dat zeker en vast niet doen.' Ik hoop inderdaad dat u bij uw besluit blijft en dat de mensen die nu met een schonere verbrandingsmotor rijden, de rekening niet gepresenteerd gaan krijgen. We moeten eerlijk zijn: elektrische voertuigen zijn nog altijd vrij duur. Er zijn nog heel veel mensen die de rekening niet kunnen betalen. Het is toch wel belangrijk dat we die lasten zeker niet verschuiven naar de mensen die het zich niet kunnen permitteren om een schone wagen te kopen.

De voorzitter: Minister Diependaele heeft het woord.

Minister Matthias Diependaele: Dank u wel voor de bijkomende opmerkingen.

Mijnheer Vande Reyde, een paar weken geleden sprak u van de stijging van de autofiscaliteit. Dat is trouwens niet waar met de cijfers die we meegegeven hebben. Vandaag zegt u dat er een daling is van de totale inkomsten. Ik denk dat het onderscheid vooral ligt in het feit dat u met de stijgingen in de krant geraakt, de weergave was dan nog niet helemaal correct. Nu, met een daling is dat veel minder.

Zeg maar eens tegen de mensen – de heer Verheyden zegt dat ook graag –: ze betalen zich blauw. Van 2018 naar 2019 is de inkomst 120 miljoen euro lager. Dat krijg je natuurlijk niet in de krant, maar dat is een fameuze belastingverlaging, 120 miljoen euro minder inkomsten. Nee, ik vergis me. Mijn opmerking is fout. Ik ben bezig met erfenisrechten. Die zijn 120 miljoen euro verlaagd. Dat krijg je niet in de krant, dat is het punt dat ik wil maken. Dit ging dus niet over autofiscaliteit.

Wat ik wel wil zeggen, mijnheer Verheyden, waar we in geslaagd zijn: als je de wagens die in 2019 werden ingeschreven, dit jaar inschrijft in de BIV, betaalt twee derde daarvan, een kleine 70 procent, minder. Dus het aankoopgedrag is veranderd. Twee derde van die auto's betaalt vandaag minder BIV door de hervorming die we hebben doorgevoerd. De totale budgettaire ontvangst is gelijk, maar de twee derde goedkoopste auto's betalen minder BIV. Dat is door onze aanpassing van het WLTP-systeem. Sorry voor de verwarring, maar die twee zaken zijn dus te scheiden.

Wat rekeningrijden betreft, mijnheer Vande Reyde, voor mijn part mag dat debat altijd heropend worden. Dat staat iedereen vrij. U zit in het parlement. U doet wat

u wilt. Het staat niet in het regeerakkoord. Het draagvlak daarvoor ontbreekt. Uw minister, de minister van Mobiliteit, was in de vorige legislatuur ook diegene die het rekeningrijden op de agenda had gezet. Dus als u daar interesse voor hebt, dan doet u maar.

Mijnheer De Roo, het is altijd goed om te studeren, maar op een bepaald moment kom je ook wel aan een gevoel van: gaat een extra studie ons nog zeer veel bijbrengen? Voor alle duidelijkheid: ik sta er altijd voor open, ik heb altijd die openheid van geest. Maar ik weet niet of er nu nog zeer veel bestudeerd kan worden dat nog nieuw zou zijn.

Ik denk dat ik daarmee alles beantwoord heb en mijn verwarring rechtgezet heb.

De voorzitter: De heer Vande Reyde heeft het woord.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Het was inderdaad verwarrend, maar wat u zegt, klopt wel, minister. Want die cijfers van de erfenissen kwamen ook uit een schriftelijke vraag van mij. Daar geraakte ik inderdaad niet mee in de krant. Daar hebt u gelijk. Als het u goed kan doen voelen: ik heb er gisteren iets van op Facebook gepost. Het heeft toch wel duizend likes gehaald. Dus de boodschap dat er een daling is, slaat toch wel aan bij de mensen. Trouwens, je geraakt ook niet zomaar in de krant. Je moet daar wel degelijk onderzoek en cijfers die kloppen voor hebben. Dus wat de verkeersfiscaliteit betreft: het is niet zomaar dat als je dat zegt, dat journalisten dat aannemen. Dat moet ook wel kloppen.

Er zijn verschillende dingen gezegd over de inhoud, maar ik denk dat iedereen gelijk heeft. Denken aan 'the best available technology' is een zeer goed idee. Mijnheer Verheyden, wat u zegt, klopt ook. Dat mag niet op de kap van diegene die werkt. Je moet daarover nadenken. Dat moet een systeem zijn dat billijk is voor iedereen. Ik weet als schepen van Financiën ook lokaal hoe moeilijk dat is. Met de afvalverwerking zit ik met een gelijkaardig probleem. Moeten we het voor alle deelgemeenten gelijk houden? Bij wie moet het meeste opgehaald worden? Dat klinkt misschien een beetje absurd in vergelijking, maar het is vergelijkbaar. Dat is niet evident.

Mijn boodschap is, en daar treed ik de heer De Roo dan weer bij: laat ons, gezien de evolutie, daar toch op lange termijn over blijven nadenken. Als er toch zoveel overheden – niet alleen in ons land, maar in de hele wereld – daarmee experimenteren en ook op het vlak van mobiliteit resultaten mee behalen, en als je bijvoorbeeld kijkt naar steden die zeggen: 'we kunnen ons nooit meer inbeelden dat het ooit anders geweest zou zijn', dan kom je toch tot de vraag of wij daar niet verder over moeten nadenken. Ik zeg niet meteen invoeren en ik zeg ook niet meteen het botte rekeningrijden, maar gewoon nadenken of betere manieren mogelijk zijn. Het is zoals de play-offs in het voetbal. Ze bestaan al tien jaar. Er is nog altijd discussie over. Maar als puntje bij paaltje komt, is iedereen er toch wel tevreden over dat er ooit is nagedacht om dat format te veranderen. Ik denk dat mobiliteit ook zo iets is. Je kunt dat niet zomaar laten. Je moet daar altijd over nadenken hoe je dat kunt verbeteren, gegeven de technologie, maar ook gegeven hoe het gedrag van de mensen verandert, hoe de maatschappij verandert, hoe de manier waarop wij werken, verandert. Ik denk dat we daar misschien toch verder studies over kunnen doen in de toekomst. Studies zijn altijd nuttig. Het debat zal zich sowieso voortzetten, al dan niet in de krant.

Minister Matthias Diependaele: Als u over het voetbal begint, ben ik niet meer mee. Daar moet ik nog veel op studeren. Dan volg ik al niet meer.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Dat is nochtans heel belangrijk in het maken van een volk en een natie, naar het schijnt.

Minister Matthias Diependaele: Het is de belangrijkste bijzaak die er is.

De voorzitter: Een van de belangrijkste bijzaken in elk geval.

De vraag om uitleg is afgehandeld.